

Gradisov vestnik

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

Smo za intenzivno, jasno in usmerjeno politično akcijo

(Iz zadnjega sestanka komunistov centrale)

Obdobje, pred katerim se nahajamo, zahteva od nas jasno in usmerjeno politično akcijo. Ustavne spremembe in široka javna razprava o ustavni ureditvi naše družbe zahtevajo vseskozi aktivno sodelovanje vseh članov kolektiva in še posebno komunistov. V tem smislu je potekala tudi razprava na zadnjem sestanku ZK skupnih služb.

Vinko Koletu

Ni naključje, da smo po končanem sestanku novoizvoljenemu sekretarju organizacije ZK skupnih služb tovarišu Vinku Koletu postavili nekaj vprašanj. Predvsem smo se želeli seznaniti s tistimi vprašanji, ki smo jih dolžni, po zelo jasni partijski vlogi dosledno izvrševati.

Ustavna dopolnila zahtevajo usmerjeno politično idejno akcijo. Kje smo sedaj in kakšno naj bo naše bodoče delo?

Res je. Nahajamo se neposredno pred javno razpravo o ustavni ureditvi naše družbe. Na podlagi ustave bomo morali na novih osnovah konstituirati naše delo in celoten političen sistem. Zato moramo tudi pri nas skrbno oceniti, kje smo v sedanjih fazi izvajanja ustavnih dopolnil, s kakšnimi silami in razpoložljem prihajamo v ustavno razpravo,

kje moramo računati z odpori in omahovanjem.

Odpori so v bistvu negativen in odklonilen odnos do sprememb produkcijskih odnosov, ki jih ustavna dopolnila zahtevajo. V zadnjem času se ti odpori glede na intenzivno akcijo zveze komunistov po pismu predsednika ZK in IB javljajo predvsem v drugačnih, prikritih oblikah in zahtevajo zato posebno budnost v zvezi komunistov.

Na kreativnem področju pa se težave kažejo v nesposobnostih dela organizacij, da bi spremenile določbe ustavnih dopolnil v institucionalne oblike. V tem okviru so predvsem vredne pozornosti težnje, da bi nove

Celotna ustavna koncepcija je zasnovana na nadaljnjih integracijskih procesih, kot tudi v usklajevanju skupnih interesov za trajni obstoj podjetja kot celote. Kako je oziroma kako bo to izvedeno pri nas?

Integracijski procesi dobivajo tudi pri nas vse večji razmah. Na eni strani integracijski procesi v okviru GIP Gradisa, na drugi strani pa se nadaljujejo integracijski procesi Gradisa — Slovenija ceste.

Pri konstituiranju temeljnih organizacij združenega dela (TOZD) in dogovorih o osnovah ekonomskih odnosov, smo že ob podpisu samoupravnega sporazuma o združitvi

temeljnih organizacij združenega dela v GIP Gradis upoštevali vsa načela ustave, istočasno pa so se TOZD s sporazumom dogovorile, da bodo upoštevale skupne cilje kot so:

- skupno načrtovanje in usklajevanje razvoja posamezne TOZD,
- ustvarjanje materialne osnove za delovanje in razvoj vsake TOZD,
- izkoriščanje vseh razpoložljivih proizvodnih zmogljivosti z uvajanjem in uporabo sodobne tehnologije in na tej podlagi odločanje o ustvarjanju in razpolaganju z doseženim dohodkom v vsaki TOZD.

Tako smo že ob pristopu k uveljavljanju ustavnih dopolnil uredili tudi imovinski odnos iz naslova minulega in živega dela. Narejene so bile bilance sredstev in razmejitev imovinskih odnosov med TOZD. Določili smo skupne interese, se dogovorili glede delitve dohodka, krepitve nadaljnjih sil in kritja skupnih potreb.

Glede integracije Slovenija ceste pa je celotna zadeva v postopku.

Osnovne organizacije ZK in sindikalni odbor podjetja je v zadnjem (nadaljevanje na 3. str.)

Delavski svet je razpravljajal

Po nekoliko daljšem presledku, kot je običajno, je 28. 6. 1973 zasedal delavski svet podjetja. Vzrok za daljši presledok je bilo čakanje na predlog gospodarskega načrta za leto 1973, ki ga je bila pripravila analitsko-planska služba in ga dala v obravnavo dne 7. 6. 1973 ter določila rok razprave do 19. 6. 1973. Za sejo delavskega sveta se je seveda med tem časom nabralo še drugih zadev, ki jih je moral rešiti, zato je bil dnevni red seje zelo dolg.

● Gospodarski načrt za leto 1973 sprejet

Prva in tudi najzahtevnejša točka dnevnega reda je bila obravnavanje predloga gospodarskega načrta za letošnje leto. O načelih, ki jih vsebuje predlog letošnjega gospodarskega načrta in nekoliko pojasnil o uporabi meril delitve je bilo že objavljeno v našem vestniku.

Predlog je bil v obravnavi od 7. junija in se je podrobno o njem razpravljalo na konferenci direktorjev TOZD in skupnih služb dne 19. 6. 1973, nato pa še na seji odbora za načrtovanje in notranjo delitev dne 26. 6. 1973. Ugotovili so, da vključuje predlog gospodarskega načrta tudi merila notranje delitve dohodka v TOZD tista merila, ki se po samoupravnem sporazumu skladno z družbenim dogovorom o delitvi do-

hodka uporabljajo za podjetje kot celoto, ko se primerjajo podatki z drugimi podjetji v panogi ali ko se ugotavljajo prekoračitve in zahteva prilagajanje izplačil za osebne dohodke z družbeno in samoupravno dogovorjenimi merili. Gospodarski načrt za letošnje leto poleg omenjenega upošteva za vsako TOZD še tudi merila, ki so v predlogu za popravek samoupravnega sporazuma o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov v gradbeništvu, ki je bil verificiran oktobra 1971, leta in še sedaj velja. V popravi tega sporazuma so ostrejša merila za doseganje normalnega delovnega učinka od tistih, ki so še v veljavi. Ker so samoupravno sporazumu o merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov v gradbeništvu pristopila tudi druga sorodna podjetja, vsebuje sporazum glede na različno akumu-

lativnost in strukturo sredstev ter kadrov tudi različna merila, kot na primer: za gradbeno podjetja velja, da so dosegla normalni delovni uspeh, če bodo imela po obračunu 20 N din povečanja čistega dohodka na uro (PCD/h), za montažno podjetja 27 N din PCD/h, za projektantska 33 N din PCD/h in tako naprej za gradbeno obrt, zavodne skupnosti, za del industrije gradbenega materiala in za združenja ter ustanove v gradbeništvu (številke niso pomembne in jih lahko vsak prebere iz predloga sporazuma). Ta merila uporabljajo naš predlog gospodarskega načrta neposredno za vsako TOZD v sestavi Gradisa in sicer 20 din PCD/h za gradbene TOZD, 27,5 din za TOZD obratov in 33 din za TOZD projektivna biroja. Nadalje so omenjena merila upoštevana kot osnove po katerih bo merjen odstotek nagrade organizatorjev proizvodnje in na teh osnovah je tudi izdelan predlog gospodarskega načrta, ko se ugotavlja predvidena delitev čistega dohodka. Da bi se lahko za naše TOZD s temi merili uravnavala izplačila osebnih dohodkov in ugotavljale tudi potem morebitne prekoračitve družbeno dogovorjenih meril delitve ni primeren, kajti nikakor ni mogoče naših TOZD primerjati s samostojnimi podjetji kot na primer gradbene TOZD z gradbenimi podjetji, ki imajo v svojem sestavu od projektantov do operative in težke mehanizacije z različnimi pomožnimi dejavnostmi ter na ta način ugotavljajo v kakšnem razmerju z vloženimi sredstvi so bili doseženi čisti dohodek, rentabilnost in drugo. Prav tako se naši obrati ne bodo mogli primerjati z montažnimi podjetji. Poleg tega pa gre opozoriti še na dejstvo, da je bil samoupravni sporazum v gradbeništvu sprejet kot celota in ne za vsako TOZD v sestavi Gradisa.

Na osnovi zaključkov prej omenjenih sestankov je bil predložen delavskemu svetu predlog, da se naj spremenijo točke 8, 9 in 11. predloga gospodarskega načrta za leto 1973 s tem, da se naj za notranjo delitev dohodka in osebnih dohodkov uporablja sistem delitvenih črt, ki je že več let uspešno v uporabi pri nas in na podlagi katerega je (nadaljevanje na 3. str.)

Polletni rezultati poslovanja zadovoljivi

Letos smo do 15. junija, to je v prvem polletju obračunali 407,29 mio din (40,7 milijard starih dinarjev) vrednosti proizvodnje, kar je 90 mio din ali 23 % več kot lani.

S tem smo izpolnili 41 % letnega plana, to je skoraj 2 % več kot smo predvideli za prvo polletje.

Obseg del je torej porasel v zadovoljivi meri. To velja tudi za vrednost čiste proizvodnje (brez obrtniških del), ki je porasla za 32 % in dosegla 42 % izpolnitve plana.

Za amortizacijo nad predpisanim stopnjami povečani čisti dohodek (PCD) je znašal 105,60 mio din (prek 10 milijard starih dinarjev). Od lanskega polletja je porasel za 22 %. PCD predstavlja uspeh poslovanja. Le-ta je porasel torej manj — za 22 % — kot vrednost proizvodnje, ki predstavlja obseg poslovanja. Iz tega lahko ugotovimo, da se je poslabšala ekonomičnost, kar pomeni, da so rasli stroški hitreje kot bi smeli glede na obračunana dela.

Izplačani osebni dohodki so z zneskom 80,65 mio din dosegli porast za 25 %. Porasli so za 3 % več kot PCD, smeli pa bi za 4 % manj. Kljub temu pa so naši realni OD na zaposlenega padli, ker so premočno porasli življenjski stroški in sicer za 20,4 %. Vendar ugotavljamo, da znaša pad realnih OD v Gradisu približno 3 % manj kot v Sloveniji.

Zaradi hitrejši rasti OD kot PCD (uspeha) je ostanek dohodka bolj skromen — znaša namreč skoraj to-

liko kot lani pri precej povečanem obsegu. Ostanek PCD na uro se je zato zmanjšal, delitev pa poslabšala v škodo ostanka PCD od 25,3 na 23,6 %.

Poslabšanje je očitno predvsem pri gradbenih enotah, ki so lani ob polletju imele 22,2 % ostanka PCD, letos pa le 17,6 %; medtem ko so obrati povečali delež ostanka PCD od 32,4 na 35,8 %.

V Novih Jaršah gradnja hitro napreduje

Merila notranje delitve dohodka in OD

Sindikalni odbor podjetja je na svoji seji dne 12. 7. 1973 razpravljajal o predlogu gospodarskega načrta za to leto in ugotovil, da je potrebno razčistiti določena vprašanja glede meril delitve v TOZD podjetja glede osebnih dohodkov in skladov. Ker ni bilo mogoče do kraja razčistiti vsa vprašanja je imenoval posebno strokovno komisijo, ki naj obravnava točke 8., 9. in 11. predloga gospodarskega načrta za leto 1973, ki v celoti obravnavajo merila za notranjo delitev osebnih dohodkov v naših TOZD. Imenovana komisija se je sestala dne 19. 7. 1973 in po daljši razpravi ter obdelavi predloženih podatkov in ugotavljanju skladnosti ugotovila, da je potrebno pri sestavi gospodarskega načrta za leto 1973 upoštevati naslednje.

V členu 42 našega samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v GIP Gradis je navedeno, da morajo biti pri gospodarskem načrtu sprejeti tudi proporcij delitve dohodka na del za razširitev materialne osnove in na del za zadovoljitev osebnih in skupnih potreb delavcev. TOZD se pa strinja po določitvi omenjenega člena sporazuma o združitvi GIP Gradis, da bodo upoštevala merila delitve iz samoupravnega sporazuma o teh merilih, ki jih je sprejelo podjetje kot celota.

Na takih načelih je strokovna komisija predlagala naslednje:

Gospodarski načrt za leto 1973 naj bo sestavljen tako, da bodo za notranjo delitev dohodka in osebnih dohodkov v posameznih TOZD uporabljene delilne črte, ki jih bodo soglasno sprejele TOZD in katere črte odmerjajo, koliko sredstev doseženega dohodka v TOZD naj se razporedi za osebne dohodke in koliko za sklade, bodisi za skupno potrošnjo ali za razširjeno reprodukcijo. Osnovno načelo pri tem je, da TOZD v celoti razpolagajo z doseženim dohodkom.

Glede na družbeno usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov, so podjetja iz panoge gradbeništva v letu 1972 sprejela svoj samoupravni sporazum o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov skladno z družbenim dogovorom za takšno usmerjanje. Merila delitve dohodka, ki so določena v omenjenem sporazumu se bodo uporabljala po predlogu komisije, ki jo je imenoval sindikalni odbor podjetja, vedno za podjetje kot celoto in ne za vsako TOZD posebej. Strokovno je bilo namreč ugotovljeno, da merila iz sporazuma o delitvi dohodka v gradbeništvu ne morejo veljati za neposredno uporabo za merila delitve dohodka za vsako TOZD posebej v našem podjetju.

TOZD bodo usklajevale delitev dohodka z merili iz omenjenega sporazuma le na podlagi internih meril notranje delitve dohodka v vsaki TOZD.

Enako načelo naj velja po mnenju komisije sindikalnega odbora podjetja tudi za izračunavanje najvišjih osebnih dohodkov. Tudi pri tem naj se ne uporablja obrazec iz samoupravnega sporazuma o merilih za delitev osebnih dohodkov v gradbeništvu za vsako našo TOZD posebej, kajti ta obrazec po predlogu že izračunanih podatkov povzroči velike neskladnosti in anomalije.

Komisija, ki je uvodoma omenjena in je dala svoje strokovno mnenje, se je posluževala določil, ki so bila sprejeta s samoupravnim sporazumom o združevanju TOZD v GIP Gradis, kateri predstavlja najvišji samoupravni akt v podjetju, dalje pa še zakonitih določil ustave in zakonov, ki so izšli na podlagi sprejetih ustavnih amandmajev SFRJ.

Kakšna naj bo informacija?

V Gospodarskem vestniku je pred kratkim izšla zanimiva notica o pomenu oblikovanja informacij. Med drugim se omenja tudi, kako je ponekod služba za informiranje še vedno zanemarjena, kako še vedno ne poznajo njenega smisla pri vzpostavljanju in nenehnem obnavljanju medsebojnih stikov v podjetju in stikov navzven z javnostjo.

Pri nas smo oddelek za informacije že ustanovili. Izdajamo Gradisov vestnik. Gradisova obvestila, Informator, vendar celotna poročila še niso popolna, manjkajo namreč še informacije nekaterih strokovnih služb, premalo pišejo pa tudi neposredni proizvajalci. V vsakem primeru pa želimo več pomoči tako od tistih, ki delo informativnega oddelka kritizirajo, tako od tistih, ki so nam po svojem položaju in politični funkciji dolžni pomagati.

V nadaljevanju je v notici omenjen časopis »Manager magazin«, ki je priobčil »zlata pravila« o stikih v medsebojnih odnosih izpod peresa Alberta Eckela, strokovnjaka za public relations v koncernu BASF. Eckel je ta pravila nazival po vrsti takole:

- resnica in jasnost o pravem času in na pravem mestu; pri tem naj bi še predvsem veljalo pravilo, da kdor se nenehno pri- tožuje, temu nihče ne verjame niti tedaj, ko govori resnico;
- dvakrat da, kdor hitro da;
- dobro dozirana informacija je koristna — preobširne in z nerazumljivim strokovnim jezikom pisane informacije bolj škodijo kot koristijo;
- delo z javnostjo mora biti neprekinjeno in trajno; gasiti tedaj, ko gori, ne omaga, niti nikomur ne koristi;
- prejemnik informacije mora biti za to motiviran oziroma pripravljen, da jo sprejme na osnovi svoje inteligence in izobrazbe, svojih interesov in izkušenj ter svojih predstav o vrednotah in ciljih — nikar pa ne prizadene njegovih tabujev in predsodkov;
- dajalec informacij se mora obvezno predstaviti — anonimne informacije in izjave so brez vrednosti in budijo le sumničenja;
- izjave naj temeljijo na dejstvih — prikrivanje resnice in prazne marnje se maščujejo. Informacija mora biti nedvoumno prenesena s stališča politike podjetja. Reklama za proizvode ne sodi v odnose z javnostjo in bi bila lahko sprejeta kot ilegalno reklamiranje. Izjava mora biti argumentirana, vendar naj ne bo brez emotivnih učinkov.

Čeprav nekatera izmed teh »zlatih pravil« v naših družbeno-političnih razmerah zvenijo smešno ali pa so povsem brez pomena in koristi, naj bi si tudi naši poslovni ljudje, ki zastopajo svojo organizacijo v javnosti (a še celo politiki) zapomnili predvsem tisto, ki pravi, da preobširne in z nerazumljivim strokovnim (a tembolj nestrokovnim) jezikom pisane ali govorjene informacije prej škodijo kot koristijo.

Škoda zaradi takšnih nerazumljivih informacij je pri nas očitno precejšnja, le da se zaradi nje nihče posebno ne razburja, zlasti še, ker poznamo še hujše škode, katerih povzročiteljev običajno ne zadeneta niti krivda niti kazen.

Omenjena pravila bi v marsičem tudi morali upoštevati pri našem delu, predvsem pri delu naših strokovnih služb, kadar predlagajo samoupravnim organom sprejem takih ali drugačnih odlo- čitev. Menim, da moramo tudi pri nas pričeti s takim načinom oblikovanja informacij, ki bo omogočil posameznim ravnam raz- umevanje predloge in nato sprejeti odločitve.

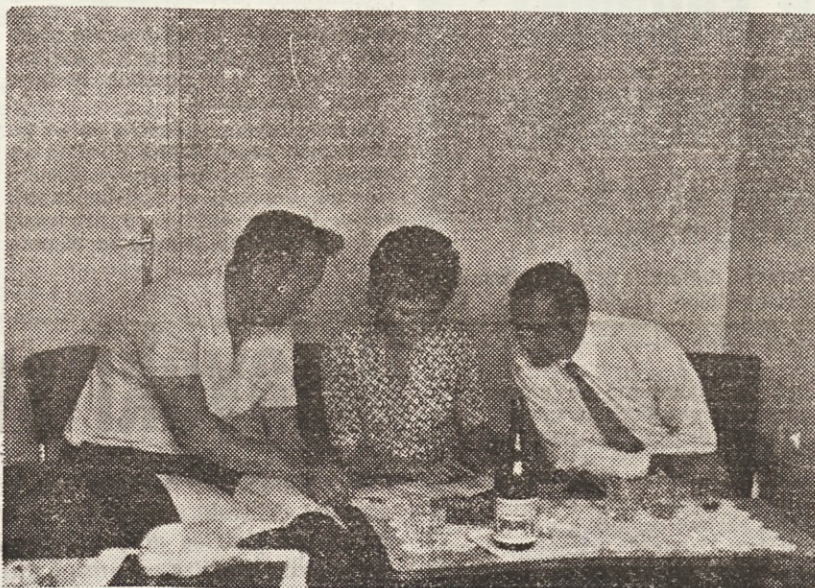
URESNIČUJMO, KAR SMO SKLENILI S SAMOUPRAVNIM SPORAZUMOM O ZDRUŽITVI TEMELJNIH ORGANIZACIJ ZDRUŽENEGA DELA V GIP GRADIS

Sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela (TOZD) v GIP GRADIS so pooblaščen predstavniki TOZD podpisali 19. maja 1973 potem, ko so kolektivni posameznih delov podjetja sklenili, da se organizirajo v temeljno organizacijo.

Predhodno so bile obširne razprave in opravljene analize pogojev za organiziranje TOZD zlasti, kar zadeva sredstva s katerimi bodo TOZD upravljale, in je bilo upravljanje pred njimi podeljeno na TOZD. Prav tako so bile ugotovljene tudi vrednosti investicijskih naložb in obveznosti podjetja ter zmoglost posamezne TOZD, da prevzamejo obveznosti, ki so bile prej sprejete v skupnem poslovanju s tem, da se je najprej ugotovilo od leta 1967 dalje, koliko je vsaka enota vložila v skupne sklade, iz katerih so se doslej proizvajale. Tukaj smo že v veliki meri uresničili načelo udeležbe iz minulega dela. Tako so bile izdelane začetne bilance za vsako TOZD in skupne službe o stanju sredstev in virov sredstev, tj. poslovnega sklada ter terjatev in obveznosti. Prosta denarna sredstva so ostala na enem žiro računu. Ker na novo organizirane TOZD pred tem tudi niso skladno z višino poslovnega sklada oziroma drugih razpoložljivih sredstev angažirale sredstva za svoje poslovanje v obliki zalog materiala, strojev, objektov in podobno; za izravnavo se je osnovala tako

predvidevanja posameznih TOZD in hkrati upošteva zaščita interesov podjetja kot celote. Načrti so samostojni splošni akti, s katerimi se usklajujejo posamezni interesi TOZD, usmerja njihova dejavnost in poslovna politika za določeno časovno razdobje ter cilji in sredstva za njihovo uresničevanje.

Posebno se pri tem zahteva, da se morajo skladati letni gospodarski načrti in dolgoročni razvojni programi posameznih TOZD, usklajen mora biti razvoj proizvodnje in gibanje dohodka kot dela ustvarjene vrednosti namenjena za investicije za razširjeno reprodukcijo. Le na ta način bomo zagotovili trajno rast sleherne TOZD in s tem seveda podjetja, v katerem so se združile z enotnim in skupno postavljenimi cilji. Zagotovitev trajne rasti je hkrati tudi zagotovitev varnosti zaposlitve in zagotovitev sredstev za osebne dohodke, ki so rezultat tako tekočega kot tudi minulega dela, kot udeležba delavca v doseženem višku dela, ki pa je bil vložen v stroje, strojne naprave ali opreme pa tudi v obliki denarja za namene, ki bodo dali boljše rezultate poslovanja, kot

V Čakovcu smo podpisali 60 učnih pogodb

imenovana »interna banka« v kateri imajo nekatere TOZD dobroimetje, druge pa so tej banki nekako dolžne določene zneske. To še ne pomeni nobene pogodbene obveznosti ali terjatve. Ob vsakokratnem prerezu sredstev in virov sredstev iz skupnega stanja za posamezno TOZD bi ugotovili drugačne zneske, odnosov do »interne banke«, kar je razumljivo, saj se menjajo tudi stanja vrednosti osnovnih in obratnih sredstev — strojev, zalog materiala, terjatev itd. — ter virov sredstev, tj. obveznosti do dobaviteljev in druge obveznosti, dočim ostaja stanje poslovnega sklada do konca leta nespremenjeno. Šele po zaključnem računu bo iz delitve dohodka sklad povečan z zneski, ki je bil dosežen v TOZD po odbitku rezervnega sklada, skupnih rezerv v gospodarstvu ter obveznosti za posojilo nerazvitim pokrajinam.

Tako je praktično tudi izvedeno načelo ustavnih dopolnil, da delavci v temeljnih organizacijah združenega dela neposredno upravljajo s sredstvi za doseganje dohodka in razpolagajo s tem dohodkom, doseženim s temi sredstvi v združenem delu v temeljni organizaciji.

Potrebna skladnost in izvajanje poslovne politike temeljnih organizacij združenega dela za dosego enotnih ciljev delovne organizacije, ki so jo praktično ustanovili delavci TOZD, s samoupravnim sporazumom o združitvi v GIP Gradis posebej dogovorjena.

TOZD so s sklenitvijo samoupravnega sporazuma o združitvi v GIP Gradis uredile, kateri posli se bodo opravljali skupno na podlagi usklajenih načrtov in programov ter razvoja TOZD v sestavi podjetja. V 41. členu omenjenega sporazuma je zapisano, da se gospodarski načrt in dolgoročni razvojni program sprejme vedno za podjetje kot celoto, v katerem pa so vključena planska

npr. skupna vlaganja v druge dejavnosti, od katerih pričakujemo koristi.

S samoupravnim sporazumom o združitvi so se TOZD zedinile, da se naj zaradi skladnosti notranje delitve določijo vnaprej z gospodarskim načrtom proporcij delitve dohodka na del za zadovoljitev osebnih in skupnih potreb delavcev TOZD in za sklade, ki se bodo uporabljali za investicijska vlaganja pa za zagotovitev njenih sredstev za zagotovitev njenih sredstev za obratovanje. To so tako imenovane delilne črte, ki smo jih že več let nazaj sprejemali z gospodarskim načrtom in ki so dale ugodne rezultate glede zagotovitve obstoja in poslovne sposobnosti določene enote oziroma sedaj TOZD, hkrati pa usmeritve glede na to, da bodo osebni dohodki delavcev enote poleg njihovega osebnega učinka odvisni tudi od poslovnega uspeha TOZD. Tudi to smo si zapisali ob združitvi v GIP Gradis.

Tako bi lahko upravičeno pričakovali, da bo gospodarski načrt za leto 1973 upošteval zapisana načela o sestavljanju in določanju notranjih delitvenih meril. Vendar temu ni tako, kajti v predlogu gospodarskega načrta je glede meril delitve izrecno napisano, da bomo pri delitvi PČD med letom morali upoštevati veljavni sporazum, ki bo veljal za vsako TOZD posebej (tukaj gre za samoupravni sporazum o osnovah in merilih delitve dohodka in osebnih dohodkov v gradbeništvu, ki ga je podpisalo podjetje kot celota v letu 1971 in ne posamezne TOZD, saj takrat še niso bile organizirane).

Predlog gospodarskega načrta v celoti glede meril delitve nalaga obveznost posamezni TOZD, da se mora ravnati pri delitvi dohodka po merilih iz omenjenega sporazuma in to za izračun mase za osebne dohodke vsake TOZD kot tudi za višino

posameznih izplačil, ki jih omejuje omenjeni sporazum z določeno formulo, katere je vsekakor prilagojena za podjetje, ne pa za posamezne TOZD. Naše gradbene TOZD nikakor ni mogoče povsem primerjati z nekim gradbenim podjetjem, ker nimajo v svojem sestavu obratov, raznih birojev pa tudi skupne službe le delno vstopajo v proces proizvodnje pri posameznih gradbenih TOZD, kar ni primera v nekem gradbenem podjetju.

Neizpolnjevanje zapisanih dogovorov in uveljavljanja drugih metod seveda podzavestno rodi določene odpore in nesoglasja, predvsem je pa vzrok za ta nesoglasja prehitenevanje v raznih odločitvah brez upoštevanja stanja, na kateri podlagi se lahko dalje gradi. Imeti moramo pred očmi protislovja in pospeševati razvoj, ki bo rezultat boja proti protislovjem.

Glede usmerjanja navzven na področju delitve velja od leta 1971 republiški zakon o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za usmerjanje delitve dohodka in osebnih dohodkov. Nekoliko kasneje vendar istega leta je bil sprejet splošni družbeni dogovor o načelih in merilih za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov in nato so bili izdelani in sprejeti samoupravni sporazumi o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov za posamezne panoge. Z zakonom je določen še postopek sporazumevanja in je bil po tem postopku tudi sprejet sporazum za gradbeniško panogo in verificiran oktobra 1971. Ta še z nekaj popravki sedaj velja. Sprejet je bil za podjetje kot celoto in ne za posamezne TOZD, oziroma enote kot dele podjetja.

Ker gre za družbeno usmerjanje delitve dohodka so ob združitvi v Gradis sprejele TOZD obveznosti, da bodo upoštevale tudi merila delitve in omenjenega sporazuma, ki so obvezna za podjetje kot celoto.

To ne pomeni, da je mogoče merila sporazuma o delitvi dohodka neposredno prenesti in jih uporabljati za vsako našo TOZD posebej. Notranja merila bo vsekakor potrebno še dopolniti, da bo upoštevana tudi uspešnost po drugih kriterijih kot samo po čistem dohodku, vendar je nujno pri tem vedno upoštevati specifičnost naše notranje organizacije TOZD in kakšna je njihova struktura. Še bolj pa moramo paziti na dejstvo, da so naše sedanje TOZD do včeraj poslovale skupno, čeprav že precej v obliki decentraliziranega upravljanja. Ni prav, da si sedaj, ko so organizirani ti deli v TOZD, predstavljamo in tudi zahtevamo, da bodo poslovali že čisto skladno, tako kot samostojna podjetja v gradbeniški panogi in sorodnih dejavnostih, s katerimi se zahteva primerjave.

Dalje je še pomembno ugotoviti, da je po sporazumu o združitvi TOZD posebej poudarjena skrb, da se hitro ukrepa proti tistim TOZD, ki ne bi bile uspešne. Postavljena sta v glavnem dva merila o ugotovitvi uspešnosti in sicer na podlagi proporcev delitve tj. delilnih črt sprejetih z gospodarskim načrtom. Kajti ravno tukaj se postavlja vprašanje sanacije in drugih ukrepov, ki so nujno potrebni, ker so zaradi slabega poslovanja ene TOZD posredno oškodovane druge, ki so se združile.

Ugotavljanje uspešnosti ali neuspešnosti posamezne TOZD s pomočjo meril delitve in samoupravnega sporazuma v gradbeništvu, ne daje realnih podatkov, kajti ta merila se za naše TOZD ne dajo s pridom uporabiti.

Končno ni prav, da se odstopa od že sprejetih in podpisanih dogovorov, ki so bili soglasno in dolgotrajno sestavljeni, kot je to samoupravni sporazum o združitvi TOZD v GIP Gradis.

Z. R.

Gradisov vestnik

•Gradisov vestnik• Izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. Tiska tiskarna »Torneta Tomšiča« v Ljubljani. — Izhaja mesečno

Slovo najstarejšega žerjavista v Gradisu

Ko sad dozori, ga koristno uporabimo. Če primerjamo človeka na delovnem mestu pa le-ta z delom dozoreva v daljšem obdobju. Preživlja štiri obdobja kot so letni časi, torej otroštvo, mladost, zrelostno obdobje in jesen življenja. Dve obdobji pre-

Avgust Stegar

živi človek na delu posebno tisti, ki se mora samostojno boriti za življenjski obstoj. Ko preživi določeno obdobje na delu, sledi oddih ali strokovno pokoj. Zaslužni pokoj pa se dočaka zelo različno. Nekateri začnejo pokojninsko obdobje še zdravi in čili, drugi zgarani in bolni.

Tudi iz našega kolektiva odhajajo ljudje v presledkih v zaslužni pokoj. Odhod v pokoj je težak, kljub temu, da je mnogokrat z besedami izražena želja po njem.

Iz naše PE Strojno prometnega obrata je dočakal zaslužni pokoj naj-

starejši žerjavist v podjetju, tovariš AVGUST STEGAR. Pri podjetju je bil od leta 1946. Njegovega življenja do prihoda v naše podjetje ne bom opisoval, le toliko, rožnato ni bilo.

Prevzel je žerjav izdelan mnogo let pred drugo svetovno vojno. Prepotoval je z žerjavom celo Slovenijo. Bil je na vseh naših velikih gradbiščih, kjer so se gradili veliki industrijski objekti.

Tovariš Stegar ni bil samo žerjavist, ampak je imel poklic kovinske stroke, kar se je odražalo v tem, da praktično ni nikoli rabil strokovne pomoči, razen takrat je bila okvara — pregorete el. motorja ali zlom kake osi ali zobnika. V delavnicah so zvedeli za njega le takrat, ko se je morala izvršiti prestavitve žerjava na drugo gradbišče. Bil je pravi mojster svojega poklica.

Na žerjavu ni dočakal pokoja, ampak v delavnici, na delovnem mestu mojstra delavnice. Znano je, da so strojni poklici v gradbeništvu pod strogim nadzorom zdravstvenih kontrol, ki izločajo te delavce predčasno iz osnovnih poklicev, in praktično ni slučaj, da bi nekdo normalno v svojem poklicu dočakal regularno pokoj.

Z odhodom našega dobrega in vestnega sodelavca tovariša Stegarja, je nastala vrzel na delovnem mestu, kljub temu, da je trditve, da ni človeka, ki bi bil nenadomestljiv. Morda v posvetilo mlajšim žerjavistom in ostalim sodelavcem — naj vsaj nekaj posnemajo po tovarišu Stegarju in sicer: skromnost, vestnost in pridnost pri delu. Samo delček teh lastnosti naj povzamemo, pa bo naš uspeh pri delu še večji in boljši.

Tovarišu Stegarju želimo še mnogo zdravja, da bo zares v pravem smislu užival svoj zaslužni pokoj. Šnajder

NADALJEVANJE S PRVE STRANI — NADALJEVANJE

Smo za ...

času že večkrat razpravljali o izvajanju akcijskega programa stabilizacije v podjetju in sploh izvajanje stabilizacijskih ukrepov. Obstaja utemeljen občutek, da so v okviru stabilizacijskih ukrepov, ukrepi intervencijske in restriktivne narave izčrpani. Ali smo po našem mnenju v podjetju že ustvarili tak sistem odnosov, ki bo dal nove spodbude in motivacije za boljše gospodarjenje?

Težko je v kratkem odgovoriti na to vprašanje, vendar smatram, da je potrebno v sistemu odnosov preiti k novim sistemskim rešitvam, ki bodo v celoti izpeljane iz ustavne koncepcije. Opredeliti se bo namreč potrebno za dinamično stabilnost gospodarskega stanja, izhajamo namreč iz dejstva, da je osrednjo bitko za stabilizacijo si možno izboriti samo v proizvodnji. Uresničevanje take usmeritve pa terja kakovitnejše premike na področju ekonomske motivacije delavcev. Dosedaj smo napravili že nekaj globalnih premikov med razmerji v sredstvih, ki gredo v osebno potrošnjo in na kumulacijo. Odpravili smo nekatera socialna nesorazmerja znotraj združenega dela.

V novi ustavi so pravice in dolžnosti opredeljene kot realna družbeno ekonomska razmerja, ko so odvisna od materialnih in drugih možnosti, kar seveda velja tudi za podjetje. Nekateri pa mislijo, da bomo z uveljavitvijo ustavnih načel odpravili vsa ekonomska in medsebojna vprašanja. Kakšno je vaše mnenje o teh vprašanjih?

Zal med nekaterimi člani kolektiva obstaja znatno prepričanje, da bomo z uveljavitvijo ustavnih dopolnil rešili vse probleme, ki se kažejo v naši družbi. Družbena protislovja bodo sigurno še ostala in z njimi tudi težave, ker pač delamo v blagovnih pogojih gospodarjenja, v svetu ekstremnih nihanj in v družbi, ki so v svojih notranjih in zunanjih elementih izpostavljena izkušnjam, pritiskom in protislovjem. Z ustavno pravico, da v dohodku, ki je kot rezultat skupnega dela delavcev v združenem delu, neutiljiva pravica delavcev, da z njim razpolagajo, so v bistvu že ustvarjeni pogoji za boljše gospodarjenje.

Kako si v bodoče zamišljate delo OOOZ skupnih služb in na kakšne probleme ste naleteli ob izvolitvi te odgovorne funkcije?

Z nalogami ZK sem bil seznanjen že kot član občinskega komiteja ZK Ljubljana-Center, zato sem prepričan, da bo moje delo lažje, predvsem pa če bodo pri izvajanju skupnih nalog sodelovali vsi komunisti cen-

trale. Med prve naloge spada sprejem politično aktivnih delavcev in mladincev v vrste zveze komunistov, v ta namen bomo organizirali razgovore med delavci vseh strokovnih profilov, nadalje se bomo borili za dosledna izvajanja ustavnih amandmajev in v zvezi s tem za izvajanje posameznih določil že podpisanega samoupravnega sporazuma.

Vedno več je v naših vrstah komunistov, ki se problemov, o katerih se pogovarjamo v zvezi komunistov in njihovega razreševanja v svojem okolju lotevajo pošteno in komunistično. Ali ste v naših vrstah opazili tudi kakšna odstopanja?

Na splošno niti ne, vendar se včasih pojavljajo posamezniki, ki poskušajo sedanjo kritičnost, izrabiti za osebna obračunavanja. To nas opozarja, da moramo budno spremljati vsa dogajanja okrog nas. Naša naloga je, da vsake osebe in politične manevre posameznikov že v kalu zatremo in preprečujemo povsod kjer bi se ti pojavili.

Delavski svet ...

mogoče zagotoviti, da bodo osebni dohodki poleg osebnega učinka odvisni tudi od uspešnosti poslovanja vsake TOZD upoštevajoč specifičnosti, ki jih ima Gradis pri svoji notranji organizaciji. Za osnovo delitve osebnih dohodkov naj služijo že sprejeti pravilniki o startnih osnovah in drugih internih merilih za delitev OD.

Kar zadeva primerjanje do družbe po merilih iz samoupravnega sporazuma in druge omejitve, sprejete z zakoni ali resolucijami, zlasti kar zadeva ugotavljanje faktorja stimulacije s primerjavo količnika rentabilnosti s tem količnikom v panogi zaradi popravka izračunane mase za delitev osebnih dohodkov in omejevanja izplačil OD navzgor po predpisanih obrazcih iz sporazuma, naj se to opravi vedno za podjetje kot celoto.

Za interno delitev bi veljalo pripraviti še dodatni sistem poleg delilnih črt, po katerem bi se v bodoče ugotavljali elementi učinkovitosti poslovanja TOZD (rentabilnosti, ekonomičnosti, produktivnosti, likvidnosti in akumulativnosti). Dokler teh notranjih meril ni, naj služijo delilne črte, ki so vedno sestavni del gospodarskega načrta za notranje usmerjanje koliko naj gre čistega dohodka v TOZD za osebne dohodke in koliko za sklade.

Omenjena stališča in ugotovitve so člani delavskega sveta pretrpeli in poslušali še dodatne razlage. Po dolgi obravnavi je delavski svet sklenil, da se sprejem gospodarske-

In minilo je 60 let

Jubilej našega zvestega sodelavca Ignaca Suštersiča in njegovih 60 let ne more kar tako mimo nas in ne mimo tistega, kar je v svojih 26 letih neumornega dela pomagal ustvarjati.

1947 — Gradili smo Litostroj, giganta naše prve petletke. Med graditelji že najdemo našega jubilara. Vodi tesarska dela, od jutra do večera, popoldan pa še brigade, v nedeljah pa prostovoljce.

1949 — Prva faza termoelektrarne Soštanj. Kljub zastoji zaradi krivične informbirojevske politike se gradnja nadaljuje — potrebujemo elektriko. Jubilar glavni delovodja na objektu TE. 20. 4. 1950 v Soštanju izvolimo prvi delavski svet. Jubilar član prvega delavskega sveta.

Junija 1950 jubilar prevzame mesto direktorja gradbenega podjetja ROG Kočevje.

1951—53 Gradis v Zenici, gradimo enega izmed najpomembnejših objektov železarne Jesenice — koksarno. Tu smo izvršili pionirsko delo ne boječ se truda in naporov. Jubilar glavni delovodja za tesarska dela in predsednik upravnega odbora.

1953—1956 Gradnja TE Soštanj se nadaljuje s polno paro. Delo je zahtevno in potrebujemo dobre tesarske strokovnjake. Jubilar premeščen v Soštanj.

1956—1973 Jubilar premeščen v Škofjo Loko. 17 let neumornega dela. Široka pomoč celotnega kolektiva, in rezultati — vidni so na vsak korak.

Politične in ostale funkcije. Več let aktivni sindikalni delavec, večkrat član CDS in UO. 4 leta odbornik občinske skupščine Škofja Loka, dvakrat sekretar OO ZK itd.

ga načrta v tistem delu, kjer so merila delitve, odloži do naslednje seje z zahtevo, da se pripravijo dodatni izračuni. Sprejel pa je ključ za prevoz stroškov skupnih služb in ključ, po katerem bodo posamezne TOZD zagotavljale kadre za dela v inozemstvu.

Oslej znižane dnevnicke tudi ob sobotah in nedeljah

V nadaljevanju se je delavski svet sprejel popravek pravilnika o znižanih dnevnicah za delavce obratov, kadar so na terenu. Popravek se nanaša na priznanje dnevnic tudi ob sobotah in nedeljah, če je delavec na terenu. Dolej se je priznava la znižana dnevnicna le, če je delavec opravil na terenu najmanj 6 ur na dan efektivnega dela. S tem so pogoji za izplačevanje znižanih dnevnic enaki s pogoji za terenske dodatke, ko se prav tako priznavajo za vsak dan, ko je delavec na terenu. V razpravi so bile postavljene tudi zahteve za povečanje dnevnic za delavce obratov, vendar glede na omejitve po samoupravnem sporazumu v gradbeništvu takšni zahtevi ni mogoče ugoditi, ker vsebuje naš pravilnik še maksimalno dovoljeno višino takšnih dnevnic. Potrebno bo postaviti zahtevo, da se zvišajo gornje meje, ki so sedaj še določene, kajti življenjski stroški na terenu so porasli od takrat, ko se je ugotavljalo, koliko so stvarni stroški na terenu in po teh odmerjalo gornjo mejo izplačil za dnevnicke.

Pred kratkim je izšel zakon o medsebojnih razmerjih delavcev v združenem delu, ki je med drugim predpisal najkrajši letni dopust 18 dni in do katerega naj bi imel vsak delavec pravico že po 6 mesecih nepretrganega dela pri podjetju oz. v TOZD. Ker imamo enotna merila za določanje rednega letnega dopusta

Ni golo naključje, da jubilara pozna skoraj celoten kolektiv.

Kjerkoli je služboval, je znal biti preprost in pošten do ljudi. Ker je resnica od pravice nedeljiva, in tako stališče je vseskozi zastopal, si je v kolektivu pridobil velik ugled in zaupanje. Vztrajal je kjerkoli je bil in prav to nas je napolnilo k našemu iskrenemu voščilu.

Nace, še na mnoga leta!

Iz spominov našega jubilara Igorja Omerza

Jubilar Igor Omerza, dipl. gr. ing. je 18. 7. 1973 praznoval 60-letnico svojega življenja. Skromna slovesnost in kup spominov na tiste čase, ko smo ne glede na delovni čas in pod mnogo težjimi pogoji gradili in ustvarjali začetke tega, kar danes imamo. Zal so mnogi izmed nas pozabili na težko prehojeno pot in žrtve naših delavcev, predno smo prišli do današnje stopnje družbenega razvoja, ko delavci s svojim delom sami razpolagajo.

V spomin na tiste dni objavljamo prispevek našega jubilara ing. Omerza, takratnega šefa sektorja in pozneje šefa gradbišča iz časa gradnje hidrocentrale Moste-Zirovnica.

MOSTE—ZIROVNICA — 26. NOVEMBER 1949

26. november. — Še petdeset ur nas loči od proslave Dneva republike, to je od dneva, do katerega smo se obvezali, da bomo zgradili pregrado Moste do vrha.

Dež lije v curkih. Ogromne vodne mase se po ozki strugi valijo proti pregradi. Tu je že pravo jezero, ker obtočni predor komaj požira vso vodo. Poplava. Prostrana gradbena jama podslapja pregrade je zalita z vodo. Delavci rešujejo les in stroje.

Toda misli nas vseh so osredotočene na eno samo nalogo, na izpolnitev naše obveznosti. Še 350 m³ betona moramo vgraditi v pregrado.

Noč pada, dež lije in Sava bobni. Če jutraj dež preneha, še lahko obveznost izpolnimo.

Da bi v zadnjih urah izgubili bitko, ki so jo uspešno vodili že šest mesecev? 19.700 m³ betona smo že vgradili in kljub neprestanemu boju z mehanizacijo in materialom.

Stroji! 11 elektromotorjev je noč in dan, teden za tednom, mesec za mesecem gnalo stroje za betoniranje pregrade. Ubogi strojniki, ključavničarji, monterji! Vedno na nogah, vedno umazani, nepre-

spani. Zdaj okvara motorja, zdaj ležaj ali zobato kolo. In naš izrabljeni stolpni žerjav! Ta nam je pil kri.

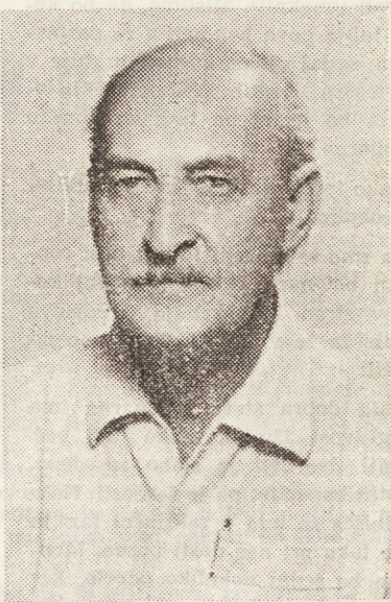
Cement! Trikrat smo imeli prazna skladišča po več dni, enkrat celo dva tedna. Cement smo iskali od tovarne do tovarne, od postaje do postaje, od gradbišča do gradbišča. Za vsako vrečo smo se borili.

Sedaj pa, ko imamo vsega — stojimo. Dež. Vso noč lije in voda narašča.

Ob petih zjutraj je dež prenehal. Zapeli so zopet stroji, pregrada je oživela: veseli vzkliki, ropot sekir in kladiv tesarjev in lopat betonierjev. Voda je bobnela, pred pregrado jezero, za pregrado jezero, pregrada pa raste.

Še 200 m³. Mračni se. Težki oblaki zagrinjajo nebo. Da bi vsaj ne deževalo!

Znočilo se je. Nebo je črno, zrak vlažen in topel. Padajo prve kaplje, nato dež, ploha. Zmanjšali smo dodatek vode v mešalcih,

prekrivali svež beton z vrečicami in betonirali dalje. Ob devetih zvečer je izmena, premočena do kože, odšla. Stroji so utihnili, pregrada stoji zapuščena.

Premagani smo. Ne, nismo premagani! Saj imamo 250 udarnikov, saj imamo komuniste, sindikat, Zvezo borcev! Mi, nosilci prehodne zastave zvezne vlade, najboljši kolektiv za nizke gradnje v državi, premagani? — Nikoli!

Čez pol ure so stale na pregradi udarne brigade. Brez dežnih plaščev, z zavihanimi rokavi. Dež je lil, Sava je bučala, stroji so peli, pregrada je rastle.

Zjutraj se je razvedrilo in nastopile so spet redne brigade.

Zvečer ob sedmih, sredi proslave Dneva republike, je zatulila sirena in naznanila, da nese žerjav zadnji kubični meter betona v pregrado!

v pravilniku o delovnih razmerjih in je bila doslej skladno z zakonom predvidenih najmanj 14 dni dopusta smo izdelali popravek in ga je po razpravi v TOZD delavski svet potrdil. Sedaj bodo delavci tudi hitreje pridobivali na dolžini letnega dopusta v odvisnosti od števila let delovne dobe in sicer že vsake 3—4 leta in ne kot doslej po preteku vsakih 10 let delovne dobe.

Zvišane štipendije in nagrade učencem

Upravni odbor centra je pripravil spremembo v višinah štipendij, nagrad učencev in za pripravnike. V razpravi med kolektivi v TOZD niso bili glede višin spreminjevalni predlogi in so se vsi strinjali s spremembo, ki bo veljala po sklepu delavskega sveta od 1. junija t.l. dalje.

Sistemizacija delovnih mest zahteva stalne dopolnitve in spremembe in s tem v zvezi tudi startnih osnov za delitev osebnih dohodkov. Osebnostna komisija delavskega sveta je sestavila predlog dopolnitev in sprememb obeh pravilnikov ter uskladila pripombe kolektivov TOZD ter nato osnutka predložila delavskemu svetu v potrditev. Spremembe in dopolnitve bodo veljale od 16. junija 1973 dalje.

Od nadzornega odbora za izvajanje sporazuma o merilih delitve dohodka in osebnih dohodkov v gradbeništvu smo prejeli osnutek predloga popravkov samoupravnega sporazuma, ki je bil verificiran oktobra 1971 in lani delno že popravljen. Glede na zahtevo je delavski svet sprejel predlog popravka oziroma je prečiščenega celotnega besedila tega sporazuma.

TOZD Celje in Ljubljana predlagata

Gradbeni TOZD Ljubljana in Ce-

lje sta naslovila na delavski svet vlogi in sicer prva, da se spremeni 11. člen pravilnika o organizatorjih proizvodnje, ki predpisuje obrazec za izračun najvišjega osebnega dohodka v TOZD, kateri je določen v samoupravnem sporazumu v gradbeništvu, kadar se primerja podjetje kot celota. TOZD Celje zahteva, da se za leto 1972 po letnem zaključnem računu uporabijo delitvena razmerja, ki so bila sprejeta v gospodarskem računu za leto 1972 in ne merila samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gradbeništvu.

Po razpravi o obeh zadevah, o katerih so gradivo člani delavskega sveta že prejeli, je delavski svet sklenil, da se naj do prihodnje seje predložijo še popravljeni diagrami za izračunavanje odstotka nagrade organizatorju, kar je že sklenjeno ob razpravi gospodarskega načrta za leto 1973. Ob tej priložnosti bo tudi obravnavan predlog o spremembi 11. člena prej omenjenega pravilnika. Za TOZD Celje pa je delavski svet začasno odložil obravnavo, dokler ne bo razčiščeno vprašanje obračuna stroškov skupnih služb za preteklo leto. Pooblastil je glavnega direktorja, da ukrene vse potrebno, da bo do prihodnje seje delavskega sveta zadeva v celoti razčiščena.

Za gradnjo doma v Kumrovcu bo vsak član kolektiva pripeval po 20.— din

Poleg temeljnih vprašanj, ki jih rešuje delavski svet je nadalje sklenil v okviru svoje pristojnosti še sledeče:

— za dom v Kumrovcu je sprejel priporočilo, da združijo vse TOZD tako, da bo vsaka prispevala po

(nadaljevanje na 8 str.)

Nova in stara betonarna v Ljubljani

Zanimalo nas je, kako poteka gradnja nove betonarne v Novih Jaršah in kako posluje naša centralna betonarna. Najprej smo se oglasili v enoti Ljubljana—okolica in tam so nam povedali:

»Temelji za novo betonarno SB 500 so že postavljeni. Stala bo poleg našega sedeža in največjega gradbišča. Izdelali so jo nam Kovinski obrati iz Ljubljane, njena zmogljivost pa bo 20m³/h, pa tudi več. Za našo enoto bo tako pokrivala vse potrebe. Za gradnjo te betonarne smo se odločili zaradi tega, ker moramo obstoječo našo betonarno PB 250 prestaviti. Pod mestom, kjer sedaj stoji, teče namreč kolektor, zato jo bomo morali umakniti. Mislimo, da bo konec julija nova betonarna že postavljena, sedaj pa poskusno obratuje v Kovinskih obratih. Naša nova betonarna bo prirejena tudi za zimsko betonarno.«

Tako torej pravijo v enoti Ljubljana—okolica.

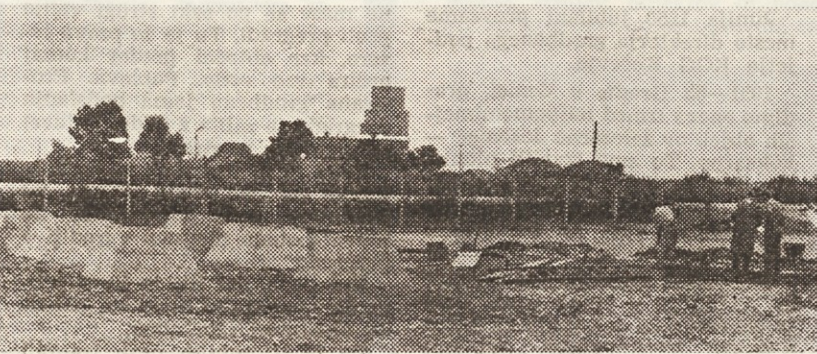
Pa smo se oglasili tudi v naši centralni betonarni, ki je le nekaj korakov stran in oskrbuje Gradisova gradbišča že vrsto let. Tam smo izvedeli:

Naša dobra stara betonarna ima zmogljivost 22m³/h, lahko tudi več. Zadnji dve leti je slabo zasedena, prostih kapacitet pa je še dosti. Naša gradbišča so bila v zaključni fazi in to se tako pri nas dosti pozna. Menda se bo sedaj nekoliko odprlo, ker se bo začela gradnja enega bazena in otroškega vrta tu v Ljubljani. V glavnem naša betonarna oskrbuje Gradisove enote z betonom, prodajamo pa ga tudi drugim. Če gledamo našo gradnjo v Ljubljani, potem lahko rečemo, da bi bila vsa gradbišča oskrbovana, če bi delali s polno zmogljivostjo, torej bi naša betonarna zadostovala. Sedaj delamo samo v eni izmeni in še v tem času nismo dovolj zasedeni.«

Tako torej pravijo eni in nekoliko drugače drugi.

To pa je naša stara betonarna

Temelji za novo betonarno so postavljeni

Gradnja viaduktov na avtocesti Hoče-Levec

TOZD Nizke gradnje gradi na avtocesti 6 viaduktov in 1 premostitveni objekt v skupni dolžini 2200 m in s skupno površino 28000 m². Pred kratkim pa smo od SGP Primorje prevzeli v izgradnjo tudi 9 nadvoзов in še enega od Slovenija cest. Na nadvozih bomo pričeli z deli jeseni.

Dela na viaduktih so v raznih fazah, tako kot smo tudi začeli posamezne objekte v časovnih zamikih. Ti časovni zamiki so pogojeni s temeljenjem. Temeljenje je v glavnem globoko z uvrtnimi armirano betonskimi piloti, ki jih za nas izvaja podjetje Geološki zavod z eno strojno opremo po sistemu »Benotto«.

Celotno organizacijo del smo navezali na štiri mesta, kjer imamo postavljena naselja, skladišča, gradbiščne delavnice, betonarne in drugo, kar potrebuje gradbišče. Ta so:

- a) obrat na Pobrežju, kjer se bodo izdelali vsi montažni elementi in sicer 172 prednapetih vzdolžnih nosilcev, približno 2500 vozišnih plošč, 350 prečnikov in 1900 hodnikovih blokov,

- b) Preloge za viadukte Devino (z oznako 60-21), Vrhole (60-22), in Preloge (60-23),

- c) Škedenj za viadukte Škedenj I (60-24), Škedenj II (60-25) in premostitveni objekt 50-41,

- d) Slatina za viadukt Slatina 60-26. Tu je naselje majhno, delavci pa se hranijo v kuhinji podjetja Slovenija ceste, ki ima tam svoje naselje.

Stanje del je na posameznih viaduktih v kratkem takole:

Viadukt 60-21, ki je najkrajši in najbližji Mariboru je bil v grobem končan že v mesecu marcu, finalizacija cestišča pa bomo izvršili pozneje. Ta objekt je bil betoniran na odru.

Viadukt Vrhole 60-22 ima izvršeno temeljenje v celoti. Od spodnje konstrukcije so narejeni krajni oporniki do polovice in začeli smo z izdelavo vmesnih stebrov viadukta. Predvidevamo, da bo spodnja konstrukcija v celoti gotova v drugi polovici septembra.

Prednjači najdaljši viadukt Preloge 60-23, kjer je popolnoma gotova spodnja konstrukcija in se sedaj izvajajo priprave za montažo nosilcev. Prvič bomo uporabili novo jekleno konstrukcijo za montažo prednapetih nosilcev, ki je prirejena za razpetine do 40 m in teže do 100 ton. Montažna konstrukcija je že postavljena na stebre viadukta.

Gradnja drugih viaduktov se je pričela letos spomladi in so zato v fazah temeljenja in izgradnje spodnje konstrukcije.

Viadukt Škedenj I, 60-24 je tehnično najzahtevnejši, ker je kombinacija prostoležečih premostitvenih konstrukcij v montažni izvedbi kot večina drugih viaduktov in pa konstrukcije po načinu proste konzolne gradnje z razponi 60 m + 120 m + 60 m prek plazovitega pobočja. Ta viadukt je v fazi temeljenja. Prav sedaj se tu izvajajo uvrtni armirani betonski piloti in plitvo temeljenje.

Viadukt Škedenj II, 60-25 in premostitveni objekt 50-41 sta v fazi izgradnje spodnje konstrukcije, to je delajo se krajni oporniki in vmesni stebri. Na viaduktu 60-25 so tudi najvišji stebri na avtocesti. Dvigajo

se 50 m nad dolino. Dva stebra sta že gotova. Premostitveni objekt je manjše dolžine (64 m) in je povsem podoben že izgrajenemu viaduktu v Devini (60-21).

Na viaduktu Slatina 60-26 so zaključena glavna pripravljalna dela, dokončujejo se platoi za globoko temeljenje in začenjamo z izkopi za krajne opornike.

Trenutno je v Prelogah 70 delavcev, v Škedenju 100 in v Slatini 15 delavcev. Vsi stanujejo in se hranijo v naseljih. Naselja imajo igrišča za rekreacijo in prostore za razvedrilo.

Dela potekajo po predvidenih planih in so tudi kvalitetno izvedena. Mirno lahko zapišem, da je investitor z nami zadovoljen.

Janez Bojc, dipl. inž.

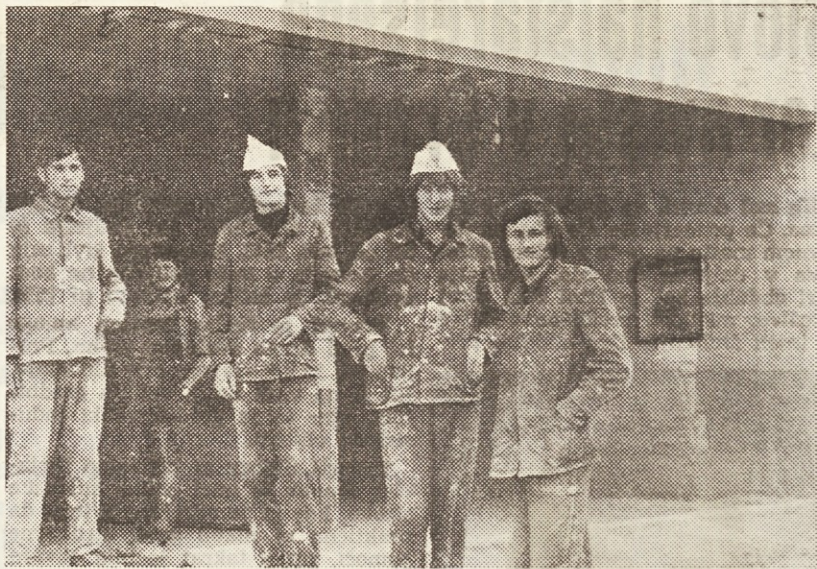
»Lackov« most končan

Kljub temu, da nam je otvoritev mostu v Dupleku »ušla«, smo vseeno nabrali nekaj podatkov naknadno pri direktorju Nizkih gradenj ing. Boltežarju Hvastiji.

»Most se imenuje danes »Lackov most«, poimenovali pa so ga po našem narodnem heroju. Ob dnevu borca so most slovesno izročili v uporabo, odprl pa ga je predsednik mariborske občine Stojan Požar.

Zgornja konstrukcija mostu je iz prednapetih nosilcev, fundiranje pa so izvedli na benoto pilotih. Most je dolg 147,75 metra. Začetek gradnje sega v lanski september, povprečno pa je bilo na tem gradbišču zaposlenih 20 do 25 ljudi.

Most s priključki je vreden 6,2 milijona din.

To so bodoči zidarji iz Vlasotincev

Učenci iz Vlasotincev na praktičnem delu pri nas

Ta mesec smo imeli na praktičnem delu v našem podjetju 43 učencev, ki obiskujejo poklicno šolo v Vlasotincih. Čeprav so učenci zelo disciplinirani in pridni, so naši instruktorji kmalu po začetku njihove prakse ugotovili, da njihovo delo v strokovnem pogledu ni ravno tako opravljeno kot bi moralo biti pri učencih, ki bodo v jeseni stopili v zadnji letnik šolanja. To je, ko bodo postali kvalificirani zidarji tesarji in železokrivci. »Težko so se znašli: premalo poznajo stroje, praktično delo na gradbišču, sodobno metodologijo gradnje in podobno« to smo večkrat slišali od naših inštruktorjev, pod katerimi nadzorstvom so bili ti učenci. Pa smo najprej povprašali kar same Vlasotince, kaj mislijo o svojem delu in praktičnem učenju.

Za Vlasotince bi bilo koristno, da bi ostali na praksah več kot en mesec.

Prava praksa je le na gradbišču

V Novih Jaršah na gradbišču je bilo na praktičnem delu pet učencev iz Vlasotincev. Tam smo govorili najprej z instruktorjem Jožetom Hüblom: Učenci so disciplinirani, pridni, le premalo znajo. Učili so se v šolskih delavnicah, tam pa se ne da naučiti zidati, kaj šele ometavati. Prava praksa je le na gradbišču. Če bi bili tukaj tri mesece, bi jim že nadomestili vsaj nekaj te prakse. Tukaj smo jih naučili ometavati, zidanja s kvadrin in podobno.

Praksa je nenadomestljiva

Učenec Ljubiša Dandović pa pravi: V začetku smo se težko privadili, ker ne znamo vašega jezika, sedaj je že v redu. Ko primerjamo naše učenje z vašim, vidimo, da smo imeli premalo prakse, pa še tisto kar smo jo imeli, niso znali pri nas prav izkoristiti — poslali so nas na delovno akcijo.

Prvič smo se srečali s strojnimi delom

Zadnjih pet učencev pa je bilo v naši železokrivnici. V njihovem imenu je odevarjal na naša vprašanja Dragan Mitić: V začetku se nismo znašli, saj smo te stroje tukaj prvič videli. Pri nas v šoli smo delali le v delavnicah, tam smo iz drobne žice delali z rokami, na mizi. V primerjavi s tem delom tukaj je bila naša praksa navadno igranje. Sploh mislim, da smo se tukaj precej naučili, prav vsi. Na splošno smo v Gradisu zelo zadovoljni in po končanem šolanju se bomo radi vrnili v vaše podjetje.

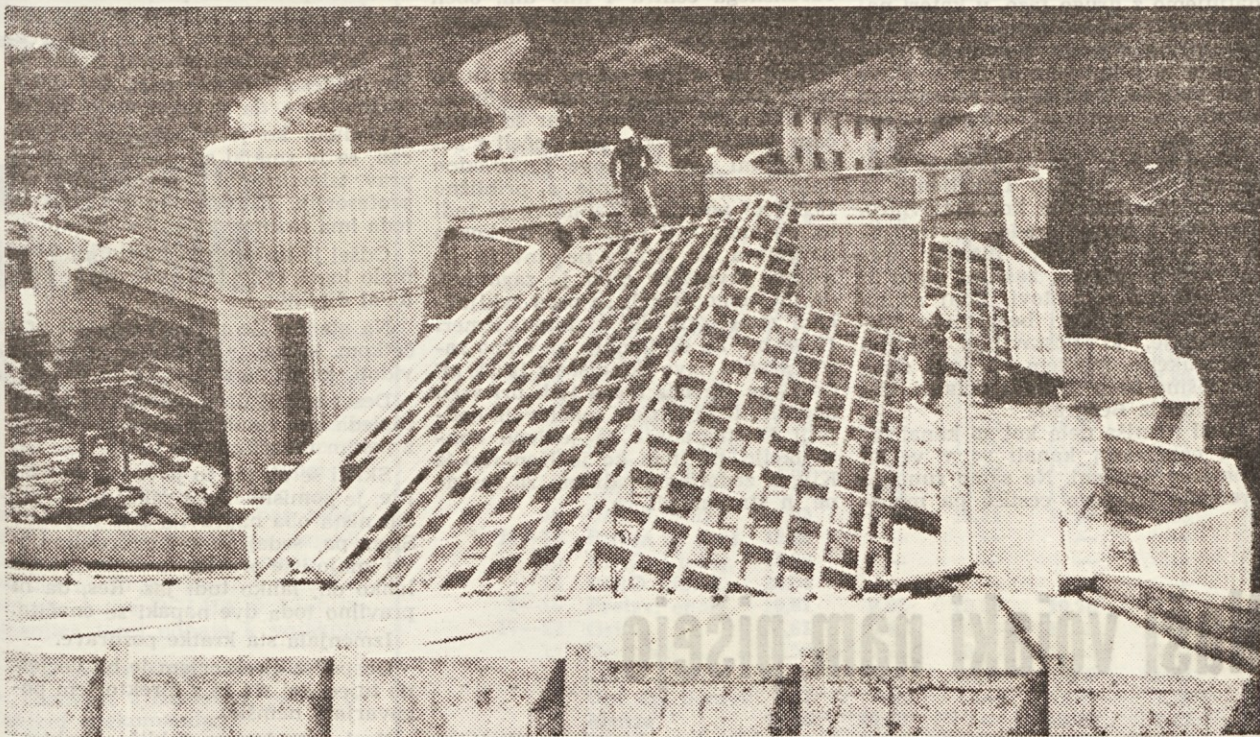
Disciplina je bila na višku.

Njihov instruktor Ferid Sejdić je bil v začetku kar pesimist z ozirom na njihovo delo, sedaj pa je že zadovoljen: Očitno je, da se tam v šoli niso dosti naučili, da ne rečem — nič. Dobro je, da so disciplinirani in da se želijo nekaj naučiti, verjamem, da smo jim nudili praktičnega znanja v teh nekaj dneh več, kot so si ga nabrali v šoli v dveh letih. Prepričan sem, da bodo nekoč postali še dobri železokrivci.

... in to bodoči železokrivci

Tudi v Saleški dolini gradimo

Tak je pogled na streho župnišča v Šoštanju

V zadnjem času se je v Saleški dolini odprlo precej gradbišč. Ustavimo se najprej pri gradnji cerkve in župnišča v Šoštanju.

Stara cerkev in župnišče je na rudniškem območju v Družmirju pri Šoštanju, in teren se bo posedel, zato je potrebna preselitev, oziroma nadomestna gradnja. Deloma jo investira rudnik lignita Velenje, deloma pa župnijski urad. Projekt za cerkev in župnišče je izdelal projektni biro Velenje.

Projekt cerkve je zelo zanimiv, do skrajnosti enostaven, obenem pa funkcionalen. Ob vhodu je strop že tik nad vrati, tako da ga lahko doseže človek z roko, nato pa se proti oltarju počasi dviguje in tam doseže 10 metrov. Večnamenski prostor ali centralna dvorana ima na eni strani široko stekleno steno, ki je povezana s steno učilnic in prek terase s pogledi na zunanji prostor. Zvonik je dostopen s terase in je postavljen na sam rob naravnega platoja.

Vsa nosilna konstrukcija (stene in stropovi) je iz železobetona. Ta beton je v pretežnem delu objekta predviden kot naravni (neometan). Temelji so pasovni, armirani. Se nekaj zanimivosti: dostop na kôr je urejen po okroglih stopnicah, ki obenem služijo kot oblikovno zanimiv objekt v prostoru. Sam kôr je obenem strop kapele, ki ji s svojo stopničasto obliko daje dinamičnost in privlačnost. Celotno pritličje bo tlakovano z opečnimi tlakovci, ki bodo zbrušeni in spolirani.

Sedaj delajo drugo fazo objekta — cerkev, prva faza pa je bila gradnja župnišča. Vrednost obeh delov objekta je 415 milijonov S din, vendar le do tretje gradbene faze.

V šoštanskem bazenu delamo še telovadnico pri osnovni šoli Biba Röck, adaptiramo in rekonstruiramo nekaj v TE Šoštanj, v delu je ventilacijska postaja za rudnik lignita Velenje v Prelogah in Pesju.

Tudi v Velenju še gradimo. Končali smo blok malih stanovanj, ki je danes že vseljen. Njegov lastnik je rudnik lignita Velenje. Blok ima 248 sob, torej skupno približno 480 stanovanj. Blok je eden najlepših tam okoli, njegova notranja oprema pa je prav tako dostojna zunanjega izgleda. Vsako nadstropje ima dve čajni kuhinji, kjer si stanovalci lahko skuhamo kaj malega za zajtrk ali večerjo. Skupaj z opremo je objekt stal 1,6 milijarde starih dinarjev.

V stari strugi Pake v Velenju smo te dni začeli temeljenje 168-stanovanjskega bloka. Sicer je bilo v začetku mišljeno, da bo le 156-stanovanjski, vendar se je urbanistična zasnova nekoliko spremenila in tako prinesla tudi malo več stanovanj. Cel sistem objekta je razdeljen na štiri samostojne enote, ki so povezane s stopnišči in jaški za dvigala. Ko so pričeli z gradnjo, se je pokazalo, da je slabši teren, kot so predvidevali. Potrebno je bilo pilotiranje, zato se je delo zavleklo za 4 mesece.

Celjski gradisovci pravijo, da pri tej zgradnji uvajajo nekaj novosti. Tako bodo stropno konstrukcijo delali na tleh. Fasada bo iz montažnih betonskih elementov. Kakor bo rasla stavba, tako bo rasla tudi fasada. Pri vsej gradnji bo zelo veliko montažnih elementov. Se ena zanimivost: stavba bo zavarovana seveda tudi proti potresom, vendar bodo takrat uporabili le horizontalne vezi, ki bodo iz ene vrste pločevine. V stavbi bodo delavska stanovanja, kupec pa je rudnik lignita Velenje.

Vsa stanovanja so dvosobna. Vrednost celotnega objekta bo približno 2,15 milijarde S din, končan pa bo maja leta 1974.

Odločno proti vsakemu nasilju

● XXXVI. ustavni amandma in naše smernice za obrambo domovine

Naša federativna republika, kot samoupravna socialistična skupnost delovnih ljudi, je pripravljena braniti svojo svobodo, neodvisnost, in suverenost in teritorialno nedotakljivost.

Odločno se bomo postavili po robu vsakemu napadu in pritisku, ter vmešavanju v naše notranje zadeve. Odločno se bomo branili tudi vsakega vsiljevanja tuje volje ter družbenega in političnega sistema. Naša država izvaja politiko miru med narodi in politiko neuvrčenosti. Zato naša država ne more biti napadalec. Za nas so upravičene le osvobodilne vojne zaslužjenih narodov, ter obrambne vojne napadenih držav zoper napadalce, saj je obramba zoper napadalca pravica vsakega naroda.

Mednarodnim krizam in spopadom na bližnjem vzhodu še ni videti konca ter je tudi težko predvideti, kakšne posledice bodo nastale iz tega. Zelo se je tudi povečal pomen našega Sredozemlja in Evrope, kjer se križajo številni interesi. Prav zato je oborožitev in razvoj vojne tehnike postala ena glavnih preokupacij skoraj vseh držav na svetu. Velike sile so angažirale ogromna sredstva za oboroževanje; posebno v jedrskem, kemičnem in biološkem izpopolnjevanju.

Danes se srečujemo s pojavom lokalnih vojn in napadov, katere so naperjene proti malim državam, ali pa so usmerjene na rušenje družbeno-političnega sistema ali politično in ekonomsko podrejanje.

V te namene se uporabljajo razne oblike: državni udari, ki so režirani večinoma od zunaj, izsiljevanja, propagande ali pa psihološki pritiski. Vse navedene vrste takih napadov so možne tudi zoper našo državo.

Socialistična federativna republika Jugoslavija je dala in še daje pomemben prispevek s svojo miroljubno politiko k ohranitvi miru v svetu. Z našim bojem v preteklih desetletjih smo si pridobili velik ugled in spoštovanje pri vseh naprednih silah, ter imamo zato tudi precej prijateljev in zaveznikov, kar pa ne predstavlja odvratne vseh nevarnosti pred napadom.

Cilj napada na SFRJ bi bil zrušiti družbeno socialistično ureditev, zaslužniti naše narode in zemljo, razbiti enotnost naših narodov in izkoristiti naše narodno bogastvo.

Napadalec bi skušal uporabiti s

Peter Šipka

Dan šoferjev je šel mimo

Trinajstega julija je bil dan šoferjev in ker jih imamo v našem podjetju precej, smo enega izmed njih povprašali, kako je praznoval ta svoj praznik. Peter Šipka nam je takole povedal:

»Praznovali smo bolj žalostno. Za praznovanje bi moral poskrbeti sindikat, saj nas v podjetju ni tako malo in menda smo tudi vredni te male pozornosti. Tisto praznovanje skupno z ostalimi za »dan obratov« se mi ne zdi primerno. Takrat pridejo ljudje različnih poklicev skupaj, slabo se poznamo med seboj in praznovanje izgubi svoj čar. Mi šoferji pa bi se radi enkrat na leto dobili skupaj.

Po malih skupinah sicer včasih že praznujemo, kadar kdo dobi novo vozilo. Napisano pravilo je, da mora vsak odšteti toliko tisočakov kolikor ton ima vozilo. To gre potem v skupno blagajno namensko za malo slovesnost, ki jo ob tej priložnosti naredimo. Ampak to je naša stvar, ki jo naredimo med nekaj kolegi, podjetje pa bi že moralo poskrbeti, da se nas vseh vsaj enkrat na leto malo spomni.

Ker pišete to za naš časopis, bi to priložnost izrabil in se zahvalil za dvosobno stanovanje, ki sem ga dobil od podjetja.

Pri obrambi naše dežele se mora opirati predvsem na svoje lastne moči, čeprav ob napadu ne bi bili osamljeni. V tem primeru bi prišla do izraza široka mednarodna pomoč in podpora našemu upravičenemu boju.

Z oboroženim bojem se moramo napadalcu upreti že na samem začetku, to je že na naši meji. Tudi v najtežjih razmerah, če bi napadalec zavzel naše ozemlje, je nujno, da na njem vzpostavimo našo kontrolo in da nadaljujemo oborožen boj s tem, da onemogočimo delovanje okupacijskega režima. Zato bomo razvili močan partizanski način vojskovanja, da povzročimo napadalcu čim večje izgube.

Civilna zaščita in njene enote bodo opravljale zahtevne naloge po navodilih, ki jih bodo prejeli. Zato je treba že v miru izvesti vse organizacijske, materialne in druge priprave vseh enot civilne zaščite, da se uspešobijo za uspešno delo pri reševanju prebivalstva in imetja pri elementarnih nesrečah in drugih nesrečah, kar pa pride v poštev tudi v vojni.

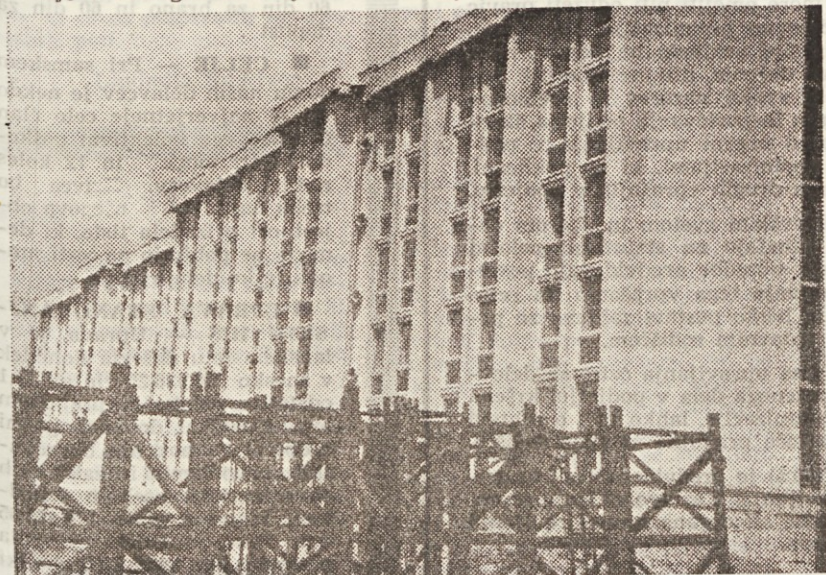
Tudi v našem podjetju imamo organizirano civilno zaščito. Civilna zaščita se sestoji iz enot prve pomoči, gasilsko-tehnične enote, tehnično-reševalne enote, enote za zvezo, red in varnost in radiološko-kemično-biološke enote.

Lahko trdimo, da je 70 % vseh članov zgoraj navedenih enot uspešno opravilo tečaj in izpite, ter se polagoma izpopolnjujejo po planu v predvidenem materialu in orodju.

Treba bo vsaj enkrat letno, če večkrat ni mogoče — alarmirati vse enote v popolnem sestavu, da bomo videli, koliko so naše enote usposobljene. Saj vse te enote, razen enote RKB pridejo v poštev v dobi miru pri elementarnih nesrečah (potres, poplave itd.) ali pa celo pri nesrečah na delovišču (požar, porušitev itd.).

Osebe, ki delajo na teh referatih naj imajo točno evidenco zaposlenih, ki so vključeni v civilno zaščito, posebno važni pa so točni naslovi, da osebe izven delovnega časa v nujnih primerih lahko takoj obvestimo in pozovemo na zbirno mesto.

Vsak zaveden državljan se bo klicu domovine takoj odzval, saj z enotno, zvesto in borbeno miselnostjo ne bomo dopustili, da bi našo lepo zemljo zopet teptal okupacijski škorenj.

Blok malih stanovanj v Velenju je že naseljen

V »Savi« ne zmanjka dela

Gostovanje »Crvene zvezde«

Humoreska

Nikakor ni mogel razumeti, zakaj se igrajo tekme v sredo. Ali ni sredo dan, v katerem se zaradi petdnevne tedna dela dalj? Take in podobne misli so tudi danes hodile po glavni referentu servisne službe.

Da ne vidi Djajičeve »Zvezde«! Ne, to se ne sme zgoditi.

Ob desetih je »vdrl« v pisarno direktorja sektorja:

— Skočim samo do zdravnika. Vrat me nekoliko boli. Verjetno prepih...

— Nikamor ne boš »skočil«, ampak se raje temeljito oglej. Velike temperature spremembe preprosto uničijo človeka. Kdo lahko zdrži dvajset stopinjske razlike za samo dva dni! Se več: raj je bilo le deset stopinj, danes pa kar trideset!! Dobro pazi, kaj delaš. Najbolje bo, da se takoj malo uležes.

Medtem ko je odhajal po stopnicah, se je smejal sam sebi. Nekeč je prav tako krival odgovore tudi pri profesorjih. Direktor je sicer strog, toda ima razumevanje. Sočustvuje...

Odšel je najprej na kosilo, nato pa malo legel, prav tako kot mu je svetoval direktor.

Na stadion je prišel uro pred pričetkom tekme. »Zvezdaše« je treba videti, ko se ogrevajo. To je nekaj!

Deset minut pred pričetkom tekme zagleda pri vhodu direktorja! Bil je z nekim tovarišem.

Skriti se ali ne, to je sedaj vprašanje, je pomislil. Toda zakaj bi bežal? Ali nista oba napravila isto napako? Sicer pa, sedaj je samoupravljanje: vsi imajo iste pravice in dolžnosti. Če lahko on, lahko tudi jaz. Res, da ni pravilno toda dve napaki se enačita. Izmenjala sta kratke pozdrave.

Gospod z direktorjem je bil verjetno tujec, saj sta se z direktorjem pogovarjala nemško.

Naslednji dan ga pokliče direktor: — Mi lahko razložiš, kako si lahko na nogometni tekmi med delovnim časom?

— Vsi delamo in grešimo, je rekel mirno in pri tem poudaril besedico »mi«.

— Med mojo in tvojo napako je malenkostna razlika.

— Res?

— Jaz sem bil na tekmi službeno.

— Službeno?

— Ja. Naš poslovni partner iz Dortmundu si je hotel ogledati tekmo. Drugič, prišel je v zvezi servisne službe. Če se ne motim, je to tvoje področje. Tretjič, moral sem te nadomestovati, ker edini poleg tebe govorim nemško. Tudi sicer, nogometa ne prenesem. Četrtič, zamudil si priložnost, da si ogledaš tekmo na službene stroške.... Se več, poleg denarja za vstopnico boš dal še 5% zaradi izostajanja z dela. Jasnó?

Jasno mu je bilo samo to, da direktor res ne mara nogometa.

— Sedaj pokliči »Union«, kjer je prespal naš gost, gospod Schultz.

— Z veseljem, je rekel glasno nato pa »Hudič naj ga vzame« potihem nadaljeval svojo misel.

mk

drobne vesti

■ GV LJUBJANA — V tej

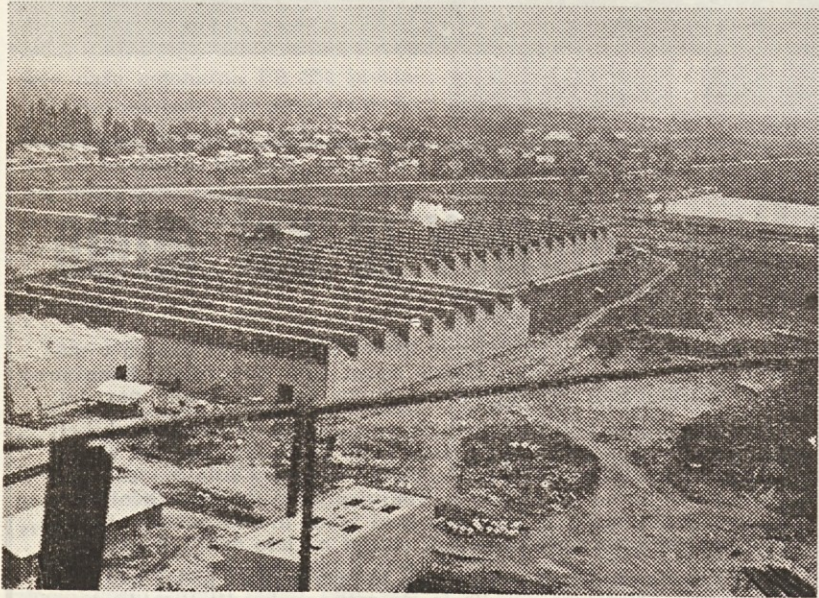
enoti so sklenili, da bodo regresirali tople malice delavcem in uslužbencem, kadar so na delu. Od predlaganih 165 din neto kot najvišjega možnega zneska na mesec za regresiranje hrane in letnega dopusta so predvideli za regresiranje hrane 105 din na mesec, za regresiranje letnega dopusta pa 60 din na mesec, pri najmanjšem znesku, ki je predlagan 120 din neto na mesec, pa naj bi bila ta delitev 60 din za hrano in 60 din za dopust.

■ CELJE — Pri samskem domu naših delavcev je nekdo (ki je najverjetneje celo član Gradisovega kolektiva) poškodoval tri mope. V 12 koles naših delavcev. Trivca bo treba najti, saj njegova obvestnost prizadela tiste, ki denarja ne pobirajo na cesti, ampak težko delajo zanje.

■ UPRAVA STANOVANJSKIH HIŠ — Uprava je v lanskem letu dosegla dohodek v znesku 166.926,25 din ali 21,1 odstotka več kot v prejšnjem letu. Doseženi dohodek pa ni zadoščal za pokritje obračunskih, pogodbenih in zakonskih obveznosti ter osebnih dohodkov, ki so znašale 176.435,05 din. Tako je USH »aklučila« poslovno leto 1972 z izgubo, ki pa je danes že pokrita.

● TOZD Jesenice upešno nadaljuje dela pri razširitvi kranjske »Sava« — začetek del za novo proizvodno halo za umetno usnje

Eden največjih proizvajalcev gumarske industrije v Jugoslaviji kranjska tovarna »Sava« vse bolj izpopolnjuje svojo tehnologijo, izredno hitro povečuje svoje kapacitete. K povečani proizvodnji pa prav gotovo pripomore tudi naša TOZD Jesenice, ki mora v rekordnih rokih izdelati nekatere objekte. O zadnjih zgrajenih objektih in pa o planih nam je pripovedoval vodja gradbišča Ivan Peskar.

Gradbišča v »Savi« smo posneli z vrha dimnika, ki stoji na Gradisovih temeljih

Že na samem začetku del je bilo jasno, da bomo morali tu delati kvalitno, če si hočemo zagotoviti še nadaljnje zaupanje investitorja. To nam je do sedaj dobro uspevalo. Z vsemi deli, ki smo jih že zaključili, so zadovoljni. Le nekajkrat smo prekoračili rok, toda le-ti so bili skorajda nemogoči. Če samo omenim, da je bilo skladišče za saje zgrajeno v rekordnem roku treh me-

secev, lahko zavržemo prejšnjo misel. Poleg skladišča za saje v velikosti 30 x 10 m, ki je pritlično, podkleteno, in ima dodatek z bazenom hladilne vode v velikosti 12 x 10 m, smo zgradili še silos za saje. Med silosom in skladiščem pa je kineta velikosti 2,5 x 3,5 m in dolžine 80 m. Težavno je bilo predvsem delo v silosih, kjer smo napravili dve težki plošči na višino 7,5 m in 13,5 m obe

med jekleno konstrukcijo, torej jih nismo smeli podpirati.

Največ problemov pa smo imeli pri izdelavi temeljev za stroje v obeh halah. V proizvodni, kjer so montirali »mikserje« za predelavo gume, so bili tudi do globine 6,5 m. Omeniti velja, da so to najtežji, najmodernejši in najdražji stroji, kar jih ima sedaj tovarna.

Povsem dograjena je tudi že prva faza računskega centra, tako da nadaljujemo z drugo fazo, v kateri naj bi zgradili enonadstropni prizidek k prvotnemu objektu v velikosti 17 x 21 m in v katerem bi bile v glavnem pisarne. Tudi ta del računskega centra bo armiranobetonska konstrukcija.

Naše delo je skoraj končano tudi že na »ami toplarni. Temeljenje za vse obrate toplarne kot kotlovnico, kemično pripravo vode, nevtralizacijski bazen, skladišče mazuta, prečrpavališče mazuta, zaščitni plato in tudi dimnik so gotovi. Zdaj so na objektih že delavci beograjske Mostogradnje, ki postavljajo jekleno konstrukcijo, medtem ko bodo dimnik višine 80 m zgradili delavci Vatrostalne iz Beograda.

Tudi manjša dela kot so kanalizacija, energetski kanali so v večini primerov končani. Na samo zunanjo ureditev, izdelavo cestišč pa mora-

mo še malo počakati, da bodo gotovi vsi objekti.

Dela je dovolj. Lahko bi rekel, da od časa do časa še preveč, glede na število zaposlenih. Zaradi forsirane gradnje nam posebno primanjkuje železokrivcev in tesarjev. Zato delamo vse sobote, če je potrebno tudi v nedeljah. Če je delo, pa je tudi zaslužek. Že samo zadnji izgotovljeni objekti to potrjujejo, saj je vrednost računskega centra 4 mio din, obeh hal z aneksom 12 mio din in toplarne 15 mio din.

Tudi za prihodnost se nam tu ni treba bati. Razvojni program »Sava« je tako velik, da bomo kar še nekaj časa tukaj. Pravkar smo začeli z zemeljskimi deli za novo proizvodno halo za umetno usnje s približno 10.000 m² površine. Zanimivo je tudi to, da mora biti gotova že do konca novembra, pa čeprav načrtov še nimamo. Investitor nam je zagotovil, da jih bomo prejeli še pred zaključkom zemeljskih del v skupni izmeri 12.000 m². Že septembra pa bomo začeli graditi novo skladišče z 12.000 m² površine. Seveda bosta tudi pri vseh nadaljnjih gradnjah sodelovali podjetji Mostogradnje za jekleno konstrukcijo, medtem ko je Kongrap iz Kijeva zadolžen predvsem za fasadne in stropne plošče.

Naši vojaki nam pišejo

Mirko Tarman

»Mnogo lepih pozdravov pošiljam vsem zaposlenim, predvsem pa šoferjem, iz Vranja, kjer služim vojaški rok.«

Miro Tarman

»Spet se vam oglašam z nekaj vrticami. Še vedno sem v Požarevcu. Sem tudi dobil naš Gradisov vestnik in zanj se najlepše zahvaljujem. Rad

bi, da bi mi ta časopis pošiljali še naprej, saj vedno rad preberem, kaj je novega v podjetju. Ko bom prišel od vojakov, bi se rad vrnil nazaj v Gradis. Pozdravljam vse delavce, še posebej pa tovariša Martinčiča in Zavadlaja.«

Zdravko Popović

Zdravko Popović

omenjenega zakona, s katerim je omejeno dokazovanje delovne dobe s pomočjo prič in se torej zahteva za potrditev sporne dobe ne more odbiti kot nepravčasno. Drugo vprašanje je dokazana moč tega »potrdila«, katero je potrebno oceniti glede na načelo iz člena 9 Zakona o splošnem upravnem postopku.

Zaščita pravic samoupravljanja

Čeprav so z objavo ustavnih amandmajev prenehale veljati mnoge odredbe osnovnega zakona o podjetjih, so ostale v veljavi določbe o zaščiti pravic samoupravljanja. (člen 71-76).

Glede na te odredbe nihče ne more omejiti niti odvzeti pravic v upravljanju nobenemu članu delovne organizacije. Prav tako ne more biti član delovne organizacije poklican na odgovornost, razen v primeru, če gre za kaznivo dejanje, niti ne sme biti postavljen v neugoden položaj zaradi svojih nazorov in predlogov v zvezi z uvajanjem samoupravljanja in poslovanja podjetja, iznešenih na zborih delovnih ljudi, pred organi upravljanja v podjetju ali pred drugimi organi in organizacijami, ki so poklicani, da razpravljajo o samoupravljanju in drugih vprašanjih v podjetju.

Če pride do nesoglasja med delavskim svetom in zborom delovnih ljudi o vprašanjih, ki se nanašajo na statutarni položaj delovne organizacije in njenih delov, odredbe predvidevajo posredovanje mešane arbitraže in prenašanje tega vprašanja na referendum, zaradi delovnih ljudi pa se lahko postavi zahteva za poklenitev postopka pred pristojnim ustavnim sodiščem.

Ko je s posameznim aktom organa upravljanja oziroma delovne organizacije oz. organizacije združenega dela v podjetju, kršena pravica samoupravljanja delovne organizacije, lahko tudi o zahtevi z zaščito pravic samoupravljanja odloča pristojno ustavno sodišče.

S kazenskim zakonikom (člen 160 a) je predvidena tudi kazensko-pravna zaščita pravic samoupravljanja. Kaznivo dejanje se se- stoji v onemogočanju katerekoli osebe ali organa samoupravljanja v izvrševanju pravic samoupravljanja.

Osební dohodek za delo med državnimi prazniki in pokojninska osnova

— Glede na člen 44 zakona o medsebojnih odnosih delavcev v organizacijah združenega dela (prej člen 75 osnovnega zakona o delovnih razmerjih), delavcu pripada nadomestilo osebnega dohodka za dneve praznikov v katerih se ne dela. Če je delavec delal v dneh državnega praznika zaradi same narave procesa dela, in mu je delovna organizacija izplačala tudi osebni dohodek za to delo, se potem tudi ta dohodek šteje za pokojninsko osnovo?

— Z rešitvijo Zavoda za socialno zavarovanje je delavcu priznana pravica na starostno pokojnino, za katero je določena tudi vsota, vendar v pokojninsko osnovo ni vračunan dohodek, ki ga je prejel delavec za delo med državnimi prazniki, ker to delo nima karakteristike nepredvidenega dela. To delo je zajeto z odredbo člen 43-46 osnovnega zakona o delovnih razmerjih, ki bi se moral upoštevati pri določanju pokojninske osnove.

Vrhovno sodišče Jugoslavije je preklicalo rešitev zavoda. Ne more se sprejeti stališče zavoda na osnovi samega dejstva, da predmetno delo ni nepredvideno in da se ga lahko predvidi in smatra, da tako delo ne izpolnjuje pogojev navedenih odredb. Zaradi tega je potrebno na osnovi vseh elementov in pogojev, ki predpisujejo navedene odredbe oceniti, ali je delo tega delavca v dneh državnih praznikov podaljšano delo, ki ga zajema osnovni zakon o delovnih razmerjih. To se vsekakor nanaša na delovne organizacije, ki imajo kontinuirani proces proizvodnje in pri katerih, zaradi narave samega procesa dela, določeno število zaposlenih dela tudi med državnimi prazniki. V konkretnem primeru gre za izdajateljsko podjetje, kjer se zaradi rednega in pravočasnega obveščanja javnosti, delo ne more odlagati.

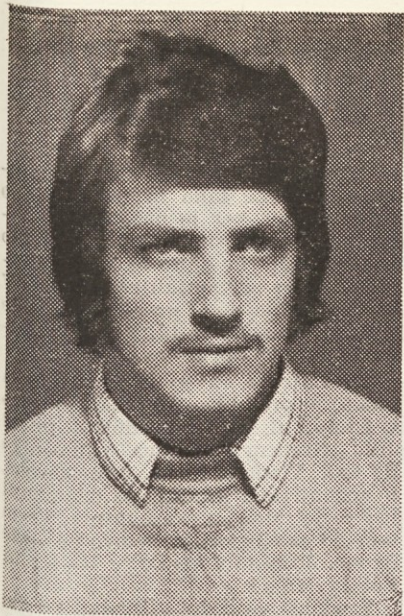
Dokazovanje delovne dobe s pomočjo prič

S predpisom iz člena 184 Osnovnega zakona o pokojninskem zavarovanju, ki je pričel veljati s 1. 1. 1965, je bilo predvideno, da se zahteve za potrditev dobe zavarovanja dopolnjené pred pričetkom veljave tega zakona, lahko dostavijo do 31. 12. 1967.

Zavarovanec je v letu 1972 podal zahtevo, da se mu potrdi v pokojninsko dobo čas od 2. 2. 1938 do 19. 9. 1941, ko je delal v mesarski delavnici pri delodajalcu T. P. in se pri tem skliceval na potrdilo Mestnega ljudskega odbora v G. M. izdano 23. 11. 1950 na osnovi izjave prič.

Zavod za socialno zavarovanje je odbil prošnjo kot nepravčasno. Vrhovno sodišče pa je sprejelo tožbo zavarovanca in preklicalo rešitev zavoda.

Smisel navedene zakonske odredbe je, da se izloči dokazovanje dobe s pomočjo prič po tem roku z dajanjem njihovih izjav, ne pa tudi v primeru, ko so priče izdale svoje izjave pred tem rokom državnemu organu kot je bilo to v konkretnem primeru. Torej, glede na potrdilo izdano 23. 11. 1950 so priče izjavile, da jim je poznano, da je zavarovanec v spornem primeru delal v mesarski stroki pri T. P. Te izjave so dane veliko pred pričetkom veljave člena 184

Janez Bolka

Ko bom nosil suknjo »SMB«

Precej naših sodelavcev imamo preoblečene v vojaške suknje in »rezvirane« za leto in pol tam, kjer naj bi branili domovino. Nekateri se po odsluženju vojaščine ne oglašijo več pri nas, drugi pa nam redno pišejo in komaj čakajo, da se zopet vrnejo ne samo domov, ampak tudi v Gradis. No, danes bomo par besed posvetili našemu bodočemu vojaku, ki bo že ta mesec moral umeriti svoje korake na 90 centimetrov. Gradbeni tehnik Janez BOLHA v Ljubljani-okolica torej odhaja k vojakom.

- Kje pa boš služil to vojsko?
- Zaenkrat v Karlovcu, potem bo pa najbrž prekomanda.
- Pa potem? Se boš vrnil k nam?
- Menda kar res. Saj sem se Gradisa kar precej navadil.

— Ti si sedaj zelo aktiven v športu. Kje vse igraš?

— Igram rokomet že osem let in sicer pri klubu Mokre na Igu. Že nekaj let smo v ljubljanski conski ligi. Pred kratkim pa sem bil tudi na mladinskem državnem prvenstvu v Titogradu.

— Kako se boš pa sedaj pri vojaških navadil na življenje brez rokometu?

— Bo že kako. Sicer pa bo dosti drugega dela.

— Se pred kratkim si bil pri nas pripravnik. Kako se ti zdi urejenost statusa pravilnika pri nas?

— Kmalu po nastopu službe opravlja pripravnik že isto delo kot pravi »tehnik«, pa vendar ni ustrezno plačan. Imam še nekaj pripomb. Vsak pripravnik ima mentorja, vendar je ta povezava med njima ponavadi precej šibka. Predvsem se mi pa zdi, da ima pripravnik premalo možnosti, da bi pokazal svoje poklicne sposobnosti.

— Kakšno pa je nasploh delo pripravnika?

— Tako kot kasneje, ko nisi več pripravnik. Se mi pa zdi, da je preveč enolično. Pripravnik se bi moral spoznati z vsemi vrstami dela, da bi se kasneje hitro vklopil tudi kam drugam, če bi bilo treba.

Tako smo klepetali z Janezom. Za naslednjih petnajst mesecev pa mu želimo prijetno bivanje in čim manj »puzanja« ali česa podobnega.

ZAHVALA

Ob smrti mojega moža Ivana Koprivca se iskreno zahvaljujem Gradisu, sindikalni podružnici centrale in vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Ljudmila Koprivec

ZAHVALA

ob boleči izgubi ljubega moža in očeta JOZETA SENCARJA vsem prijateljem, sodelavcem in znancem, ki ste z nami sočustvovali, nam izražali sožalje ter poklonili tako številne vence in cvetje.

Za pomoč se zahvaljujemo delovnemu kolektivu Gradis Ljubljana in enoti Koper. Lepa hvala tov. Matjaščiču za poslovilne besede in vsem sodelavcem za tako številno spremstvo na njegovih mnogo preranih zadnjih poti.

Zaljubljeni žena Marija in hčerka Milena

Osební dohodki po kvalifikacijah

Pričujoča razpredelnica ne potrebuje mnogo razlage. Številke predstavljajo neto OD na uro brez dodatkov kot so: terenski dodatek, znižane dnevnice, dodatek za ločeno življenje in povračilo za prevoz na delo.

Če sem na primer kvalificiran zidar v enoti Celje, potem razberem, da imajo kvalificirani delavci v Celju 9,74 na uro, kar da pri 182 urah na mesec okoli 1770 din. Kolikor

zaslužim več, pomeni, da je moj mesečni neto OD nadpoprečen in obratno.

Ali še en primer. Srednji strokovni delavec na centrali je imel poprečno 13,69 din OD na uro oziroma pri 182 urah na mesec skoraj 2500 din.

Bralcu, ki ga bo poleg podatka za svojo kvalifikacijo v svoji enoti zanimalo še kaj več, naj pomagamo z

nasvetom, da je vredno čitati tudi vsak stolpec, ki predstavlja kvalifikacijsko skupino.

Tako na primer spoznamo, da imajo najnižje OD/h v najnižji skupini NK delavci v enoti KO Maribor s 6,36 din/h v poprečju /1157 din na mesec /. Na drugi strani pa imajo najvišje OD/h v najvišji skupini VS delavci v enoti LIO Škofja Loka s 28,36 din/h v poprečju /5157 din na

mesec/. Povsem slučajno znaša razlika okroglo 4000 dinarjev.

Prav tako je povsem slučajno tudi zanimivost, da je iz KO Maribor predsednik sindikata, iz LIO Škofja Loka pa predsednik delavskega sveta. Že zato lahko računamo z možnostjo, da bo tritetrletni tovrstni pregled malce drugačen v obeh navedenih primerih.

OD/h PO KVALIFIKACIJAH JAN.-JUN. 1973												din/h
Zap. št.	Enote	Skupaj	Skupaj	Ročni delavci			Umski delavci				Delovodje	Od tega organizator.
				VK	K	PK	NK	Skupaj	VS	VIS	SS	NS
1-22	Skupaj	11,05	9,64	13,41	10,77	8,18	7,19	17,26	24,16	18,25	13,57	9,29
1-8	Gradb. enote	10,27	9,10	13,16	10,47	8,04	7,12	17,19	22,87	17,41	13,40	9,07
1	Celje	9,38	8,42	12,02	9,74	7,08	6,81	16,17	20,10	15,49	13,03	8,12
2	Jesenice	9,74	8,78	13,58	10,61	8,20	7,01	17,75	23,04	18,28	13,99	8,09
3	Koper	11,11	9,88	14,78	11,06	8,86	7,61	17,62	21,44	20,92	14,35	10,39
4	Ljubljana	9,65	8,64	12,32	9,52	7,24	6,60	16,70	21,82	16,88	13,20	9,49
5	Lj.-okolica	10,36	9,20	14,32	11,10	8,54	7,27	18,92	26,87	17,48	14,24	—
6	Maribor	10,67	9,37	12,73	10,55	8,44	7,32	17,16	23,47	17,39	12,95	8,69
7	Nizke gradnje	11,11	9,49	13,09	10,78	7,89	7,03	16,37	22,89	16,67	13,05	7,12
8	Ravne	10,88	9,72	14,33	11,43	8,63	7,32	17,93	25,23	19,58	13,50	9,78
9-14	Obrati	12,09	11,35	13,63	11,41	8,83	7,97	16,08	25,30	19,29	13,39	8,89
9	KO Ljubljana	12,77	11,70	13,18	11,06	8,05	7,84	16,88	25,31	18,18	13,51	6,61
10	KO Maribor	11,53	10,67	13,03	10,50	7,57	6,36	14,30	24,35	15,17	13,39	8,72
11	LIO Sk. Loka	11,59	10,67	12,75	11,25	8,71	7,46	16,66	28,36	21,59	13,80	10,15
12	OGP Ljublj.	11,95	10,77	13,40	12,63	9,05	8,41	17,10	23,87	20,60	13,88	10,18
13	SPO Ljublj.	12,85	12,58	14,08	11,71	—	—	15,96	26,96	19,09	12,73	10,29
14	CEZ Ljublj.	10,03	9,42	16,31	11,95	9,25	8,08	15,82	24,81	—	11,20	—
15-16	Biroja za proj.	19,24	—	—	—	—	—	19,24	24,74	17,66	14,70	8,15
15	BIRO Ljublj.	18,88	—	—	—	—	—	18,88	24,61	17,96	14,07	8,15
16	BIRO Marib.	20,04	—	—	—	—	—	20,04	25,05	12,04	15,58	—
1-16	Proizv. enote	10,81	9,62	13,39	10,75	8,15	7,19	17,08	23,49	17,97	13,50	8,83
17-22	Ostali	15,61	9,43	15,60	11,59	10,16	7,30	18,01	26,54	19,20	13,79	10,28
17	Centrala	17,50	9,71	15,80	10,52	9,52	8,17	18,18	26,66	19,08	13,69	10,14
18	Centr. sklad.	12,92	12,48	15,35	13,09	11,83	—	14,86	—	—	14,86	—
19	Upr. del. domov	8,27	7,45	—	11,85	7,18	7,07	13,80	13,90	—	14,48	12,00
20	Menze	10,43	10,43	—	10,82	7,17	—	—	—	—	—	—
21	Počit. domovi	11,30	10,52	—	12,68	10,71	8,08	14,10	—	—	14,43	—
22	Upr. stan. hiš	13,49	6,80	—	—	—	6,80	19,00	—	23,49	15,72	—

Za hrano je poskrbela dobra »kuhara« Šnajderjeva

Ne samo blisk luči, ampak tudi stisk rok

Strojno prometni obrat ima svojo filialo še v Mariboru. Tu je del kolektiva SPO, ki dela na področju Maribora. Sestavljen je iz šoferjev, strojnikov in serviserjev. Del teh ljudi je iz bivšega kolektiva »Tehno-gradnje«. Nekaj teh pa je tudi bilo že prej pri našem podjetju. Ti fantje so se vključili v tok dela in s tem postali dobri in vestni gradisovci. Pa saj drugače ne gre, če je delavec, pač mora prijeti za delo, kjerkoli je. To skupino že od formiranja vodita tovariša Podgoršek in Pečar.

Kolektiv SPO je številčno močan, saj zaposluje preko tristo ljudi. Je morda edini kolektiv, ki se nikoli ne more sestati v popolnem številu, ker je pač specifično delo tako, da ne dopušča te možnosti. Naši fantje, strojniki, šoferji, žerjavisti, serviserji, so raztreseni širom po Sloveniji in še večkrat izven nje. Spoznamo jih po obleki strojev. Strojji imajo značilno oranžno barvo in embleme podjetja. Več kot polovica teh ljudi se med seboj ne pozna. Šoferji se srečujejo na cestah in se pozdravljajo z bliskom žarometov, večkrat le kot gradisovci, a ne kot poznanci. Ze večkrat je bila izražena želja po srečanju in spoznavanju med seboj, vendar do tega ni prišlo. S formiranjem sin-

dikalne podružnice SPO in sindikalnega pododbora v Mariboru je tem uspelo organizirati prijateljsko srečanje v Mariboru. To srečanje je imelo širši pomen. V obeh skupinah so formirali športno moštvo za kegljanje in streljanje.

V lepem sobotnem jutru smo se Ljubljancem odpeljali ob spremstvu harmonike in njenega strojnika tovariša Fariča.

Vsi smo se veselili tega srečanja in medsebojnega spoznavanja. V Mariboru so nas priskrbeno sprejeli na športnem igrišču. Morda bi kdo na tistem mislil, da ti ljudje nimajo smisla za šport, pa ni res, niso samo mojstri svojega poklica, ampak tudi dobri športniki. Nekaj rezultatov je bilo odličnih, če upoštevamo to, da ti ljudje nimajo možnosti vaj na terenu. S tem smo združili dobro s koristnim, saj bomo lažje izbrali ekipe, ki nas bodo zastopale na ŠIG Gradisa. Zmagovalci v streljanju so bili Mariborčani, v kegljanju pa Ljubljancem.

Zaključek je bil popestren z dobro zakusko in res prijetnim razpoloženjem. K dobremu razpoloženju je prispevala tudi organizacija, ki je bila v rokah tovarišev Trobentarja in

Temelji osnovne šole so postavljeni

Podgorška. Po ekonomski plati pa so imeli v rokah organizacijo tovariši Moser, Kukovica in Kozjek, ki so vložili mnogo truda in poleg tega trdega fizičnega dela.

Edina pomanjkljivost je bila v tem, da udeležba tega srečanja ni bila zadostna, lahko bi bila večja. Obdržimo tradicijo srečanj, medsebojnih spoznavanj in pomoči. Odložimo za hip vse skrbi, pozabimo na delo in težave, naš duh potrebuje svežino,

ki jo lahko dobimo le ob takih prijateljskih in športnih srečanjih. Morda bo ozkoglednik rekel: kaj pa denar? Naše geslo pa naj bo: še z večjim poletom ga bomo zaslužili še več, tako da ga bo vedno dovolj za taka srečanja.

Se enkrat hvala, lepa našim članom kolektiva v Mariboru, drugo leto na svidenje v Ljubljani.

Šnajder

Nova osnovna šola v Celju

Marca letos so delavci celjske enote začeli graditi v Celju osnovno šolo na Otoku. Na tem gradbišču je danes zaposlenih od 30—40 delavcev.

Temelji šole so že postavljeni in kaže, da bo stavba v roku pod streho. Do novega leta bo namreč na strehi že morala stati smrekica, konec sept. 1974. leta pa bo šola morala služiti že svojem namenu. Poleg tega, da na gradbišču opravljajo običajna gradbena dela, pripravljajo tudi razne montažne elemente. Tako izdelujejo stropna korita, strešne elemente itd.

V pritličju bo šola imela 8 učilnic, telovadnico in stranske prostore. Če bo denar, bodo gradili tudi bazen. V drugi etaži bodo kabineti, jedilnica in ostalo. Celotni projekt za stavbo je izdelan zelo funkcionalno, vendar zaradi tega sam objekt ne bo izgubil na zunanji privlačnosti. Kot uporabljajo že pri marsikaterem večjem objektu danes, bo tudi ta šola imela precej vidnega betona, kombiniran pa je z opeko.

Vrednost objekta je 1,1 milijarde starih dinarjev.

Učimo se nemški

50 Lektion

Wir sprechen heute von der Nebenbedeutung der Modalverben.
Ich darf: Eine höfliche Frage: Darf ich Ihnen meinen Platz anbieten? (Ali Vam lahko ponudim ali odstopim svoje mesto?)
Wieviel Meter Stoff darf ich Ihnen geben? (Koliko metrov blaga Vam smem dati?). Darf ich Ihnen eine Cigarette anbieten? (Ali Vam smem ponuditi cigareto?)
Ich mag: Ich mag: Ich möchte gern ein Buch über die neueste Bautechnik, d.h. ich wünsche es. Eine höfliche Anfrage beim Ankauf. (Rad bi imel knjigo o najnovejši gradbeni tehniki.) Möchtest du mich morgen besuchen? (Ali bi me hoteli jutri obiskati?)
Sie mag 20 Jahre alt sein. (Utegne biti 20 let stara. Morda je 20 let stara.)
Er mag gehen, wohin er will. Das heisst: er darf, er kann, er soll gehen! (Naj gre, kamor hoče.)
Ich will: Das Mädchen will das Geld verloren haben. (Deklica trdi, da je denar izgubila.) Das heisst, das Mädchen behauptet es, sie gibt vor, aber ist es auch wahr?
Ich muss: Dieser Mann muss sehr krank sein. (Ta mož mora biti zelo bolan.) Das heisst: ich glaube es, es scheint mir so nach seinem Aussehen (logische Notwendigkeit).
Ich soll: Der Minister soll in Deutschland sein, d.h. man sagt, man glaubt, es steht in der Zeitung, es ist eine Vermutung. (Minister je baje v Nemčiji. Praviijo, govori se, da je minister v Nemčiji.)
Wir wollen modale Hilfsverben in folgenden Sätzen gebrauchen:

1. Man glaubt, dass es (das Kind) immer kränklich gewesen ist.
Es soll immer kränklich gewesen sein.
2. Der Dieb behauptet, den Ring auf der Strasse gefunden zu haben.
Der Dieb will den Ring auf der Strasse gefunden haben.
3. Man sagt, dass er krank geworden ist.
Er soll krank geworden sein.
4. Die Leute erzählen, dass der Direktor auf Urlaub gefahren ist.
Der Direktor soll auf Urlaub gefahren sein.
5. Ich habe Lust eine weite Reise zu machen.
Ich möchte eine weite Reise machen.
6. Dem Diener wird befohlen, das Pferd zu füttern.
Der Diener muss oder der Diener soll das Pferd füttern.
7. Ich hörte, dass in Süddeutschland ein Erdbeben gewesen ist.
In Süddeutschland soll ein Erdbeben gewesen sein.
8. Es ist möglich, dass das Wetter jetzt besser wird.
Das Wetter mag jetzt besser werden.
9. Ich liebe es nicht nach dem Essen zu rauchen.
Ich mag nicht nach dem Essen rauchen.
10. Es ist verboten, in den Theatern zu rauchen.
In den Theatern darf nicht geraucht werden.

Perfekt der Modalverben und der Verben
„helfen, hören, sehen und lassen“:

Die Modalverben (glagoli načina) bilden das Perfekt mit haben und Infinitiv (nicht Partizip), wenn sie mit einem andern Verb zusammen stehen. Das gleiche gilt auch von den Verben: „helfen, hören, sehen lassen“.
Diese Verben und auch die Modalverben können im Satz auch allein stehen. Dann sind sie Hauptverben und bilden das Perfekt mit haben und Partizip.

Wir wollen jetzt das Perfekt nach obiger Regel bilden:

1. Max will seinen Eltern einen Brief schreiben.
Max hat seinen Eltern einen Brief schreiben wollen.
2. In diesem Hotel kann man preiswerte Zimmer mieten.
In diesem Hotel hat man preiswerte Zimmer mieten können.
3. In dieser Sitzung darf man nicht rauchen.
In dieser Sitzung hat man nicht rauchen dürfen.
4. Ich will meinen Freunden bei der Arbeit helfen.
Ich habe meinen Freunden bei der Arbeit helfen wollen.
5. Ich kann im Sommer nicht auf Urlaub fahren, denn ich muss für meine Prüfung arbeiten.
Ich habe im Sommer nicht auf Urlaub fahren können, denn ich habe für meine Prüfung arbeiten müssen.
6. Die Firma muss sofort das Bauholz bestellen.
Die Firma hat sofort das Bauholz bestellen müssen.
7. Das Kind mag die Suppen nicht essen.
Das Kind hat die Suppen nicht essen mögen.
8. Der Knabe lässt sich die Haare schneiden.
Der Knabe hat sich die Haare schneiden lassen.
9. Wir lassen die Büroräume reinigen.
Wir haben die Büroräume reinigen lassen.
10. Er kann leider nicht deutsch sprechen.
Er hat leider nicht deutsch sprechen können.
Ich kann aber sehr gut deutsch.
Ich habe aber sehr gut deutsch gekannt. Pezor! V tem stavku stoji particip (deležnik), ker ni drugega glagola v nedoločniku.

In der kommenden Lektion wollen wir vom Perfekt der Verben: „helfen, hören, sehen und lassen“ sprechen.

Wörter — besede

e Nebenbedeutung — stranski pomen
vorgeben (a, e) — trditi, hliniti se
s Aussehen — izgled
e Vermutung — domneva
kränklich — bolehen
füttern — krmiti
s Erdbeben — potres
mieten — vzeti v najem
e Sitzung — seja
s Bauholz — gradbeni les
die Haare schneiden — striči lase
r Büroraum — pisarna

»Sladkogorska« v zaključni fazi

Menda ni človeka, ki ne bi poznal proizvode tovarne »Sladkogorska« iz Sladkega vrha, pa naj bodo to krep brisače ali pa navadni toaletni papir. Letos to podjetje praznuje stoletnico delovanja in ravno na Gradis ga bo za to priložnost »pomladil in preoblekel«. Tik ob Muri so pred sto leti postavili skromne delavnice in kasneje še malo večje objekte, danes pa so namesto teh že postavljene moderne hale, le tu in tam se še kažejo stara rebra bivših delavnic.

Skoraj ves novi del objektov v tovarni smo gradili mi in ravno ta mesec končujemo zadnje od teh. Začeli smo že lani. V Sladkem vrhu so tako do danes zrasli: hala za papirni stroj PS-5, konfekcija II, prizidek k staremu energetskega objektu, razširitev kotlarne in žična. Ustavimo se najprej pri prvem objektu — hali za papirni stroj PS-5. Njena osnovna površina je nekaj več kot 1600 m². Priključuje se na že obstoječi objekt PS-4. Oba objekta povezuje pokrita transportna pot, širine 6 m. Na južni strani je k hali priključen tudi prizidek, ki je trietažen. Poleg hale so naredili tudi temelje za sam stroj in od letošnjega maja naprej stroj že obratuje.

Objekt konfekcija II ima osnovno površino 2176 m². Njegova nadstropna višina je 6,5 m, ima pa tri etaže. Njegov skelet je iz armiranega betona, zasteklen pa je s copilitom. Tlaki so iz litega asfalta. V pritličju tega objekta je narejenih tudi precej temeljev za stroje, ki bodo izdelovali papirno konfekcijo (ročki, brisače, serviete itd.). Ravno ta konfekcija II je povzročala največ težav pri gradnji. Najprej je bilo treba podreti na mestu gradnje že obstoječi objekt, da bi na njegovem mestu zgradili novo halo. V temeljih stare stavbe so našli temelje dveh ali treh prejšnjih in to je našim gradbenikom povzročalo precej preglavic. Vgraditi so morali ogromno količino betona, kar prej seveda niso planirali. Višinsko je konfekcija II postavljena tako, da se bo v končni fazi lahko brez vertikalnih transportov navezala v že zgrajene objekte, predvsem pa bo poenostavljena pot do skladišča gotovih izdelkov.

Prizidek k staremu energetskega objektu — priprava vode ima površino 234 m², eden takih manjših objektov pa je tudi prizidek h kotlovnici s površino 131 m². Oba imata armiranobetonske skelete, ki se z dveh strani vklapljata v že obstoječe objekte.

»Žična« je tisti objekt zaradi katerega pravijo, da je »Sladkogorska« najtežje gradbišče mariborske enote. Temeljenje tega objekta je bilo zelo komplicirano, saj so objekt gradili čisto poleg kanala in tako jim je delala voda velike preglavice. Objekt ima dve etaži, gradili pa so ga z armiranim betonom. Fasada bo obložena z durisol ploščami, zasteklena pa bo s copilitom. V objektu bodo delavnice in skladišča.

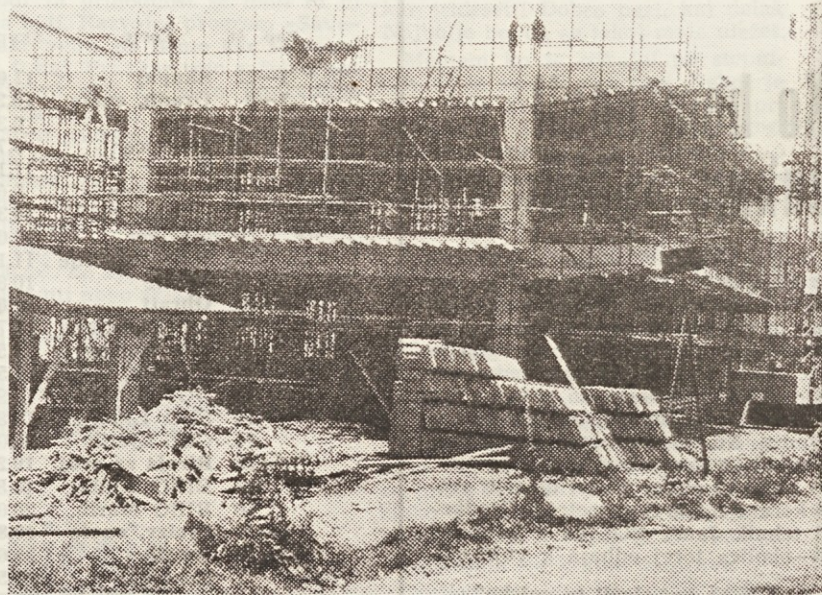
Tovarna »Sladkogorska« nam je dala v gradnjo tudi stanovanjski blok v Sladkem vrhu. Ta ima 16 trisobnih, 8 dvoipol sobnih, 4 večja enosobna in 2 manjši enosobni stanovanji.

V tovarni hočejo svojo stoletnico dostojno praznovati in tako moramo do sredine avgusta urediti tudi fasade nekaterih starejših objektov. To

ni bilo planirano, zato kar primanjkuje časa. Ze tako in tako je bilo precej težav, ker je pač tovarna tako nerodno postavljena med cesto na eni strani in Muro na drugi strani, tako da primanjkuje prostora. V konici je na tem gradbišču delalo 200 delavcev, sedaj jih je pa približno 70 (in 100 obrtnikov).

Vse objekte, razen stanovanjskega bloka, je projektiral projektivni biro v Ljubljani. Vodja gradbišča je bil Jože Grebenc, njegova pomočnika pa inž. Vlado Čač in Jože Naraks. V sedanjí fazi gradnje je odgovorni vodja del Marjan Starovasnik. Vsem tem so pomagali še delovodje Jože Benko, Jože Janšek, Lojze Rajter in Tobija Kohek.

Vrednost vseh del v Sladkem vrhu je 26.955.252 din.

Žična postaja v Sladkogorski

Pravkar dograjeni hali za papirni stroj PS-5 in konfekcija

Delavski svet...

(nadaljevanje s 3. strani)
20 N din na zaposlenega. Tako zbrana sredstva se bodo nakazala v enkratnem znesku iz sklada skupne porabe. Ze odvedeni prispevki posameznih TOZD se bodo pri skupnem zbiranju upoštevali.

— Z luko Koper je bila pripravljena pogodba o poslovno tehničnem sodelovanju. Osnutek pogodbe je delavski svet potrdil, za predstavnik podjetja pa je imenoval tov. Gabrijelčiča, direktorja TOZD Koper in tov. ing. Skulja, komercialnega direktorja.

— Za popravke pravilnika o knjigovodstvu in inventuri in uskladitev z novimi predpisi je delavski svet imenoval posebno komisijo, ki naj čimprej izdela osnutek in ga predloži v obravnavo.

— Sindikalni odbor podjetja je predložil svoj predračun stroškov za letošnje leto. Delavski svet ga je potrdil in naročil, da se predvideni znesek vnese v gospodarski načrt.

— Kreditiranje naših investitorjev je postalo vse bolj aktualno za pridobitev del na precej zoženem gradbenem tržišču. Iz lastnih sredstev bomo kreditirali določene naročnike, kar je bilo delavskemu svetu predloženo preko komercialne in gospodarsko-finančne službe.

Delavski svet je predlog sprejel.
— Naše podjetje INCOBAU v Münchnu je uspešno zaključilo poslovno leto. Delavski svet je sklenil, da se dobiček pusti za povečanje glavnice, ker se je tudi obseg poslovanja povečal. S tem se je strinjal tudi sekretariat za zunanjo trgovino.

— Komercialna služba je predložila načrt, kako bi se financiral nujno potreben prospekt ali bolje rečeno v vzvočne projekte za tipske hale, ki jih izdelujejo in postavljajo naše TOZD. Predlog je delavski svet sprejel.

— Glede na številne prošnje raznih ustanov, bolnic in družbenopolitičnih organizacij za prispevke je delavski svet naročil, naj se v gospodarskem načrtu predvidijo utemeljene potrebe in tudi določijo višine sredstev, ki bi jih bilo potrebno združevati za te namene. Z.R.

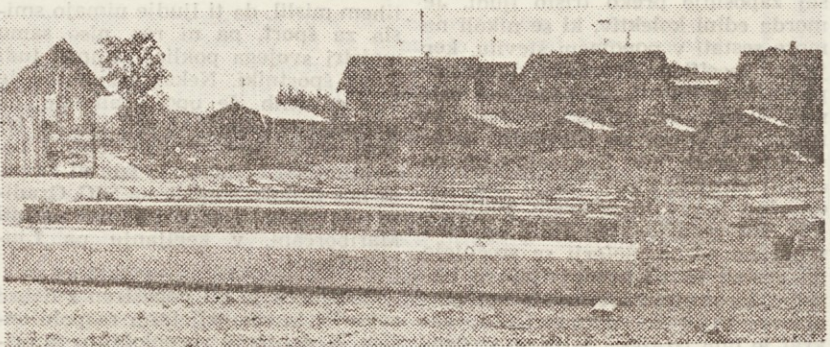
V Sladkem vrhu gradimo tudi stanovanjski blok za 30 družin

Nima sreče

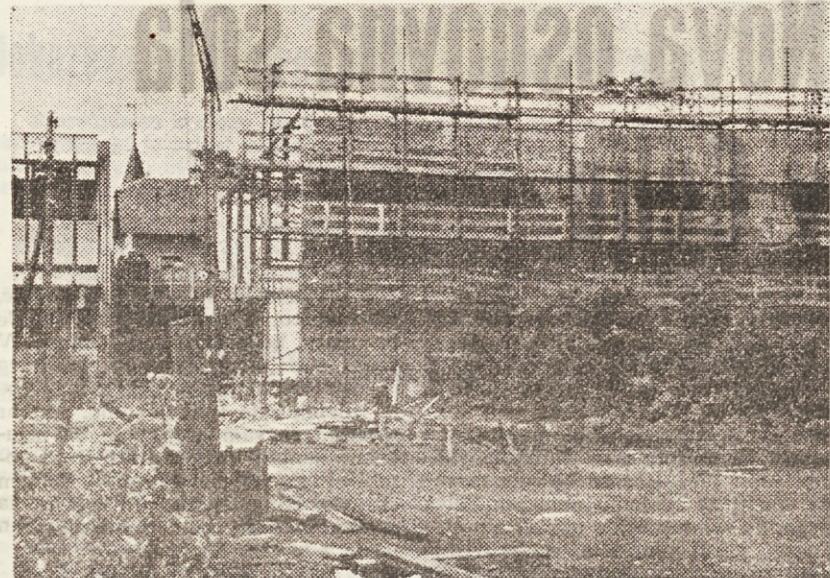
— Si že kdaj zadel na športni stavi?
— Nima sreče. Kadar stavim, ne zadenem, kadar bi zadel pa ne stavim.

Strokovni nasvet

— Kako naj ravnam, da zadenem žebelj v zid ne da bi se pri tem mahnil s kladivom po prstih?
— Držite kladivo z obema rokama!

Na gradbišču delajo tudi montažne elemente

V Soštanju bomo osnovni šoli dozidali telovadnico

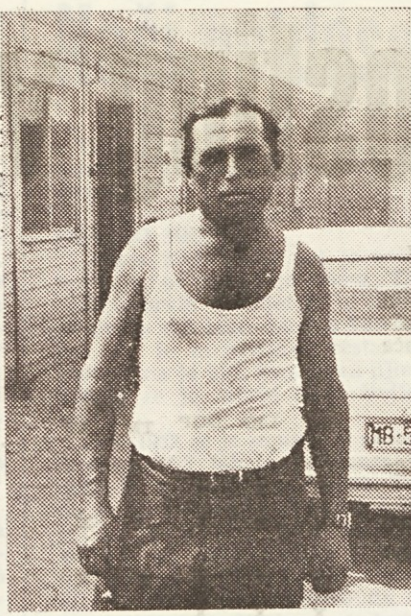
Franc Zelenko

Momčedo Božič

Avgust Kelman

Mirko Krleža

Ivan Lukman

Koliko (ne)vemo o TOZD?

Na prvi strani samoupravnega sporazuma, ki je bil sklenjen 17. maja 1973, piše: »Na podlagi XXI. ustavnega amandmaja k ustavi SFRJ in v smislu 2. člena ustavnega zakona za izvedbo ustavnih amandmajev XX. do XII. (Ur. list SFRJ, št. 29/71), so se delavci v temeljnih organizacijah združenega dela (našteti so vseh 19 TOZD-ov) na sestankih delovnih skupnosti, ki so v času od 13. aprila do 20. aprila 1973 odločili, da sklenejo samoupravni sporazum o združitvi temeljnih organizacij združenega dela GIP Gradis«.

Kaj pa smo pravzaprav pridobili z novim sporazumom?

Predsedstvo ZKJ daje naslednjo razlago: »Od »združevanja« s pomočjo koncentracije in centralizacije družbenih sredstev, ki so se ločevala od delavskega razreda prek združevanja dela in sredstev prehajamo k združevanju dela in svobodni lastni organizaciji njegove delitve. Ta sredstva bodo začeli neposredno upravljati združeni ljudje, ki z njim delajo. Samoupravljanje smo začeli pri nas graditi ob nerazvitem gospodarstvu, maloštevilnim delavskim razredom, ob pretežno kmečkem prebivalstvu. V začetku je bilo samoupravljanje zaradi materialnih in drugih pogojev pretežno omejeno na delavčevno upravljanje proizvodnje in njegovo odločanje o preprosti reprodukciji. Kasneje je to čedalje bolj preraščalo

na razmerja v delu, odločati o dohodku, ki ga ustvarijo v različnih oblikah združenega dela in sredstev, in ustvarjati osebni dohodek. Ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela je eden izmed bistvenih pogojev, da se dohodek in sredstva razširjene reprodukcije ne odtujujejo od delovnih ljudi v združenem delu.«

Prehod na temeljne organizacije združenega dela je velik korak v razvoju samoupravljanja in z njegovim bistvom bi moral biti spoznan vsak. Pa je tudi res? Sklenili smo, da bomo povprašali naše delavce, koliko vedo o TOZD-ih, kdo jim je kaj povedal in kaj pričakujejo. Slika pa je taka:

— Bečir Nahmutović, NK delavec: V Gradisu sem komaj en mesec, tako, da s samim podjetjem še nisem seznanjen. Zaenkrat mi je v Gradisu všeč in rad bi

Jesenicah in tukaj. Kaj več pa ne bi vedel povedati. Pravijo, da bo sedaj bolje, ko smo podpisali ta samoupravni sporazum.

— Slobodan Čolić, PK delavec, Gradbišče Predoslje: O TOZD-ih smo imeli sestanke. Sicer pa sem tudi član delavskega sveta in smo seveda o tem tudi na njegovih sestankih razpravljali. Do sedaj je vse dobro in če bo še bolje, bo doseženo tisto, za kar smo TOZD-e ustanovili.

— Marija Debevc in Breda Bogataj, obe NK delavki LIO Skofja Loka: V Gradisu je drugače kar v redu in mislimo ostati. Tudi plače so dobre, da bi le vedno bile take. O TOZD-ih pa ne vemo dosti, pravzaprav nič. Hodili sva na vse sestanke, ki jih imamo tu v obratu, pa tam nismo kaj dosti zvedeli o tem. Mislimo, da bi na pravo obveščanje morali v podjetju bolj paziti. Tisti »višji« že vedo in so z vsem seznanjeni, mi pa ne.

— Janez Urbančič, VK mehanik, Kovinski obrati: Pri Gradisu sem že od leta 1948. No, sedaj ko smo ustanavljali TOZD, sem se z njimi najprej seznanil prek dnevnega časopisa, TV in radia. V podjetju pa o tem ni bilo kakšnih posebnih debat, nekoliko na delavskem svetu. Mislim, da se bo sedaj izboljšalo medsebojno sodelovanje, pa delitev dela. Razpolagali bomo z večjo vsoto denarja in tako bomo tudi lažje boljše gospodarili. Med enotami bo sedaj najbrž boljše sodelovanje, zaenkrat pa počakajmo na rezultate, ki se bodo šele pokazali. Pri vsem tem bi rad dejal, da s TOZD niso bili vsi seznanjeni, večina ne; le tisti, ki so v kakšnih samoupravnih organih, so tam kaj izvedeli.

— Ivan Lukman, strojnik, Zelezokrivnica: O TOZD-ih sem slišal malo na TV, radiu, v časopisih, malo pa na sestankih tu v podjetju. Zaenkrat o njih dobro mislim, predvsem pa glede na našo enoto. Lahko bomo boljše delali, boljše načrtovali delo vnaprej, predvsem pa mislim, da bodo sedaj bolj razjasnjeni odnosi med enotami. Sicer pa je še vse na začetku in bomo še videli, kako bo.

— Franc Zelenko, sofer: Kako bo s temi TOZD-i, se bo še pokazalo. Po mojem bo sedaj boljše, ker si bodo enote sedaj prostovoljno lahko pomagale med seboj. Mislim, da je tudi zaradi skupnih naložb boljše sedaj urejeno. Če bomo vsi skupaj nastopili, bomo imeli več možnosti pri kreditih in podobno.

— Ivan Mundžar, strojnik: O tem ne bi dosti vedel pripovedovati. Nekaj smo zvedeli iz časopisov, obravnavali smo tudi na sestankih. Sedaj je komaj začetek vsega tega. Obečamo si seveda boljše gospodarjenje v okviru teh TOZD-ov. Vsak pravi in tudi jaz: »To bo čas pokazal«.

— Avgust Kelman, tesar, gradbišče Sladki vrh: Pri nas na gradbišču smo imeli enkrat sestanek o temeljnih organizacijah združenega dela. Na ta sestanek sta prišla tudi predsednik našega sindikata in inž. Maister. To je bilo maja letos. Tokrat smo tudi slišali, da se bo sindikat bolj zavzel za delavce, pa zaenkrat še ni bilo nič. O samih TOZD-ih pa še ne morem reči, če bo sedaj boljše kot prej.

— Mirko Krleža, PK betoner, Gradbišče Ruše: Mi iz mariborske enote smo imeli sestanke po gradbiščih, tako so prišli tudi sem v Ruše. Na teh so nam malo povedali o TOZD-ih. Mislim, da bo sedaj boljše, bolj bomo močnejši, marsikaj se bo spremenilo. Zaenkrat pa se to še ne vidi, saj je komaj vse na začetku.

— Kos Peter, zidar in Tomo Teješić, NK delavec, Gradbišče Kokrica: K nam na gradbišče so prišli trije od delavskega sveta in so nam malo povedali o teh TOZD-ih. Upamo da bo to prineslo kakšne izboljšave. Prav gotovo bo delovanje enot v podjetju boljše organizirano, kot je bilo do sedaj, tudi samo sodelovanje bo najbrž boljše.

— Jože Skornšek, zidar, Gradbišče v Šostanju: O temeljnih organizacijah združenega dela sem bral malo v Gradisovem vestniku, malo v dnevnem časopisu. Včasih se tudi med seboj kdaj pomenimo

o tem. Kako bo od sedaj pri nas v Gradisu, ne vem. Upam, da bo bolje, čeprav tudi sedaj ni slabo.

— Franc Crepnak, tesar, Gradbišče v Celju: O teh TOZD-ih nam ni preveč znano. Imeli smo sicer sestanke, vendar smo to zadevo obravnavali kar skupaj s problemom varstva pri delu. Treba nam bi bilo bolj razložiti, za kaj se gre. Nasploh pa upam, da bo sedaj boljše, zaenkrat se pa to še ni pokazalo.

— Peter Brdnik, mizar, LIO Skofja Loka: Vsekakor je to še prekratko obdobje, da bi lahko govorili o rezultatih sporazuma. O TOZD smo bili dobro seznanjeni. Prebral sem tudi vse članke s to vsebino v našem glasilu. Zdi se mi, da je kar v redu, da so podpisali sporazum. Če bo vse tako, kot so obljubili in podpisali, bo za nas bolje. Več bomo napravili, boljše plače bodo. Vsaj tako sem razumel neposredno delavsko samoupravljanje. Letos je sicer slabše kot lani glede na OD, zato počakajmo do prihodnjega leta.

Te delavce smo izbirali predvsem med tistimi, ki niso v kakšnih samoupravnih organih (ti morajo biti seznanjeni z zadevami podjetja tako že po položaju). Hoteli smo videti, koliko pravzaprav našli ljudje, tisti iz neposredne proizvodnje, vedo o važnih spremembah v podjetju. Pokazala se nam je žalostna slika, kot ste lahko sami ugotovili. Večini teh intervjuvanih delavcev se le približno sanja. Kaj so TOZD kaj smo z njimi pridobili. Tako je najbrž tudi z drugimi, ki jih nismo vprašali. Pri vsem tem nekaj ni v redu. Ali so delavci res tako nezainteresirani za dogajanje v podjetju ali pa jih vodilni niso znali prav in popolneje seznaniti s to tako pomembno pridobitvijo našega samoupravljanja. Samo po en sestanek ne zadošča za prikaz delovanja TOZD-ov. V tistih pičlih nekaj urah lahko slišimo komaj najosnovnejše, kar bi morali o TOZD-ih vedeti, pa še tisto ponavadi ni prirejeno za delavce, ki v tujih in težko razumljivih izrazih niso doma. Če vprašate delavca, kaj pravzaprav ti TOZD prinašajo novega nihče ne ve povedati.

Samoupravni sporazum smo kljub temu sprejeli in prav je tako. Sedaj pa lahko zamujemo tudi še nadoknadimo: Približajmo se delavcu z dostojno preprosto razlago o združenem delu, da bo točno vedel, kaj je sprejel.

Marija Debevc in Breda Bogataj

v pravo samoupravljanje, ko je delavec začel v delu s sredstvi v družbeni lastni in pri neposrednem in enakopravnem odločanju z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu uresničevati z drugimi delovnimi ljudmi v združenem delu odločanje o vseh zadevah ter ob medsebojni odvisnosti, odgovornosti in solidarnosti uresničevati svoj, osebni, materialni in moralni interes in pravico, da izkoristi uspehe svojega sprotnega in minulega dela ter pridobitve splošnega materialnega in družbenega napredka. V temeljni organizaciji združenega dela, kakor tudi v vseh drugih oblikah združevanja dela in sredstev morajo delavci uravnati delo, poslovanje in ravnati s sredstvi družbene reprodukcije, urejati medseboj-

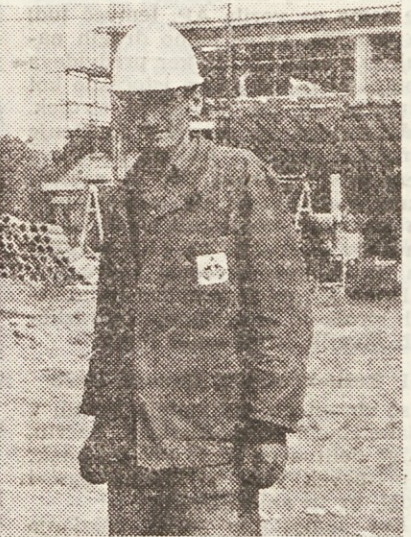
ostal dlje, da bi si pa pridobil tudi kakšen poklic. O teh TOZD-ih, kakor jih imenujete, ne vem nič, tudi če bi bil na kakšnem sestanku, bi najbrž težko razumel, ker ne znam slovensko.

— Husein Bešić, KV tesar: Gradbišče Sava. — Moram priznati, da o teh temeljnih organizacijah ne vem dosti, pravzaprav nič, ne vem kaj je to. Mogoče je bil tudi kakšen sestanek o tem, vendar ne vem. Zanima me predvsem to, da imamo dosti dela, da je lepo vreme pri tem in da pride plača.

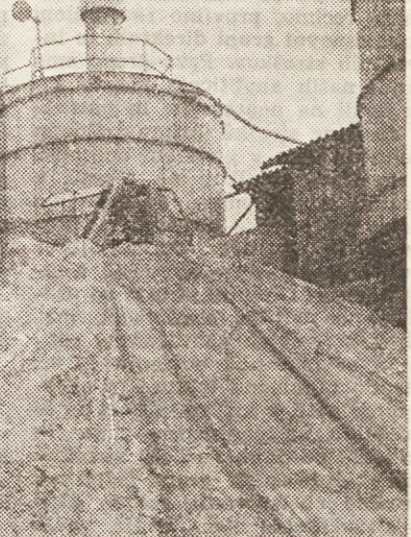
— Momčedo Božič, zidar: V Gradisu sem že 13 mesecev, sedaj pa delam tu v Kranju, v Savi. O temeljnih organizacijah združenega dela sem slišal najprej na sestanku. Bil je sestanek na Kokrici, na

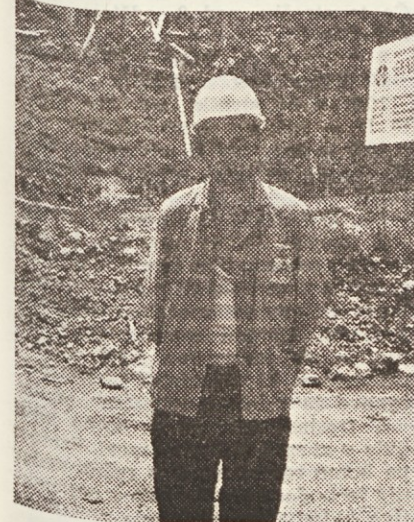
Franc Črepnak

Bečir Nahmutović

Ivan Mundžar

Slobodan Čolić

Jože Skornšek

Tomo Teješić in Peter Kos

Husein Bešić

Janez Vrbanič

Direct costing v gradbeništvu (II)

II. — POSREDNI DIREKTNI STROŠKI

Sem spadajo vsi direktni stroški iz grupe II. — obrati plus naslednji direktni stroški, ki jih plača naročnik za konkretno delo: montaža, prevozi itd.).

Št.	KTO	Direktni stroški	KO	LIO	OGP	TM	SPO	AP
1.	403/00	dnevnice za služb. potov. in prenočitve	x	x	x			
2.	404/10	znižane dnevnice in prenočitve	x	x	x	x	x	
3.	418/0	drugi mater. stroški — zasebniki	x	x	x	x	x	
4.	453/10	zavarovalne premije	x	x	x			
5.	455/0	vkalk. OD za izdelavo (montažo)	x	x	x			
	/4	vkalk. OD iz dopoln. dela	x	x	x			
6.	456/0	vkalk. OD iz civ.-pravn. razmerja	x	x	x			

GRUPA III. — PROJEKTIVNI BIROJI

Osnovno pravilo: stroškovno mesto in stroškovni nosilec je konkretna projektna naloga ali usluga

Št.	Konto	I. Direktni stroški
1.	400/00	v projektu vključen porabljeni material
	400/04	vkalkulirani kalo materiala pod 400/00
2.	401/0	izdelane storitve drugih (računalniške usluge, snemanje terena — geometri, zun. sodelavci — projektanti instalacij itd.)
	401/90	potni stroški v državi (kadar prevoz za direktnega naročn.)
	401/100	potni stroški v tujini (kadar v zvezi s konkretnim projektom)
	401/190	druge proizvodne storitve drugih
3.	402/40	stroški za izvedence, arbitraže, revizije (kadar gre za določen projekt)
	402/70	knjigovozniške storitve, kopiranje in podobno
	402/90	druge neproizvodne storitve (pri konkretnih projektih)
4.	403/00	dnevnice za službena potovanja v državi in stroški prenočevanja (kadar gre direktno na račun naročenega proj.)
	403/10	dnevnice za služb. pot. v tujini in stroški prenočevanja (kot zgoraj: konkretni projekt)
5.	404/10	Znižane dnevnice in stroški za prenočevanje ob bivanju na terenu (za direktnega naročnika)
6.	408/20	nadomestilo za službeno uporabo zasebnih osebnih vozil (kadar gre za konkretni projekt)
	408/90	razni drugi mater. stroški (konkretni projekt)
7.	411/20	prevozne storitve (taksi, rent-a-car) — kadar gre za direktnega naročnika
8.	412/10	intelektualne storitve zasebnikov (pomoč pri konkretnem projektu — instalacije itd.)
	412/90	druge neproizvodne storitve zasebnikov (kadar gre za konkretno delo pri določenem projektu)
9.	417/0	avtorski honorarji (pri določenem projektu)
10.	418/0	drugi materialni stroški v zvezi z zasebniki (pri določenem projektu)
11.	455/0	vkalkulirani osebni dohodki za izdelavo (na določenem DN projekta)
	455/4	vkalk. OD iz dopolnilnega dela izdelave določ. projekta
12.	456/0	vkalk. OD iz civ.pravnega razmerja

II. INDIRECTNI STROŠKI

So vsi ostali stroški, predvideni po kontnem planu podjetja in se razdeljujejo po ključu na posamezne projekte (npr. s faktorjem na izdel. uro).

Stroški so po internem kontnem planu, recimo, pravilno razporejeni v obe osnovni grupi direktnih in indirektnih stroškov. Prvo grupo smo zaradi naših analitičnih potreb zopet delili na neposredne in posredne direktne stroške (pripravljalna in zaključna dela v gradbeni operativi in montažo izdelkov na terenu v obratih) z namenom, da pravilno ugotovimo stroške objekta oz. proizvoda in njegove »spremljajoče« stroške do končnega obračuna z investitorjem. Direktni stroški so praviloma nastali na stroškovnih mestih (sektor-objekt, obračunska enota) in se tam tudi evidentirajo oz. potrdijo tozadevne fakture in obremenilne note, v knjigovodstvu pa se opredelijo na posamezne konte in podkonte poedinih nosilcev stroškov (objekt, izdelek ali grupa izdelkov). **Pravilno beleženje faktur (ON)** od strani sektorskega vodje, vodje obračunskih enot ali delavnic je tudi pogoj za kasnejšo kvaliteto tehnične analize. Zato mora sektorski oz. vodja OE ne samo vedeti vse o fazah dela in pokrivanju stroškov, temveč je potrebno, da pozna tudi pot, ki jo mora narediti račun ali obremenilna nota do svoje likvidacije. Prav tako pa mora biti dober knjigovodja spoznan s tehnološkim procesom, da ve, kaj je definicija direktnega stroška in da knjiži fakture, navzlic ev. napaki ali pomanjkljivi označbi, pravilno. Vsekakor pa je ravno na področju kontiranja stroškov nujno sodelovanje tehničnega in knjigovodskega kadra.

Sam kontni plan podjetja je sestavljen za potrebe podjetja in ne za posamezne grupe TOZD; zato pa lahko zavede npr. knjigovodjo v gradbeni operativi, da lahko knjiži kako fakture tekočih pravil vozil (kontna številka 401/4) kot direktni strošek na 401/40, vemo pa,

da tak slučaj nastopa le v SPO in ne samo na vozila AP, temveč tudi za vso TM. In še polno drugih napak je možno storiti, ker predvideva kontni plan več stvari istočasno kot direktni ali pa indirektni strošek. **Odgovornost za pravilno knjiženje direktnih stroškov leži na stroškovnem mestu (sektor, OE) tj. sektor-skem vodji, vodji OE, odgovornost za pravilno kontiranje indirektnih stroškov (režijskih, na vseh nivojih) pa na knjigovodstvenem kadru.** Drugačen pa je problem indirektnih stroškov, ki nastanejo na različnih nivojih stroškovnih mest:

I. Režijski stroški skupnih služb so zbrani po posameznih kontih v vsakoletnem gospodarskem načrtu, ključ delitve pa je že več let enak: prispevek vseh TOZD na osnovi izdel. ur in amortizacije. Kot samostojna točka nekdanje režije podjetja nastopajo **stroški SIP**, ki so letos prav tako planirani kot režijski stroški skupnih služb, nosilce stroškov pa bo določil novi status SIP, ki ga moramo sprejeti do konca leta. Stroški **centralnega skladišča** pa se bodo pokrivali z določeno maržo, kar pa bo prav tako določeno s posebnim poslovnikom še v letošnjem letu.

II. Režijski stroški TOZD:

To so materialni stroški TOZD in stroški osebnih dohodkov delavcev, neposredno zaposlenih v upravi TOZD, planirani pa so kot del gospodarskega načrta po predračunu stroškov. Tem stroškom odgovarja kontni plan, ki jih opredeljuje kot indirektno stroške in se prenašajo na nosilce stroškov z dogovorjenimi ključi.

III. Režijski stroški sektorja-objekta, OE

Obstoje iz materialnih stroškov, s katerimi ga obremenjuje knjigo-

(2. nadaljevanje)

vodstvo TOZD po prejemnicah materiala ali drugih materialnih stroškov (kilometrine, rež. vozila sektorja, razni prevozi ipd.) in pa osebnih dohodkov vseh zaposlenih (sektorski, obrač. tehnikov, delovodja — z eno besedo vsi stroški, ki niso direktno vkalkulirani v objekt, uslugo, izdelek). Nosilec teh stroškov je sektor-objekt, izdelek, usluga.

IV. Amortizacija

Zaradi analitičnega vpogleda v sestav in funkcijo amortizacije, jo bomo morali v prihodnje, ko bodo taki podatki z AOP hitro dostopni, deliti na več delov:

1. Amortizacija kot direktni strošek AM (DIS):

To je amortizacija osnovnih sredstev v proizvodnji, ki pa jo zopet lahko delimo na neposredno in posredno amortizacijo AM(N) in AM(P).

1.1 neposredna amortizacija — AM(N)

tistih strojev in objektov katero lahko vkalkuliramo v ceno stroja na uro (najemina strojev SPO), v ceno izdelka (OGP) ali pa v m³ betona, malte itd.

1.2 posredna amortizacija — AM(P)

tistih osnovnih sredstev, ki posredno služijo proizvodnji — pripr. dela, različni obdelovalni stroji za veliko vrst izdelkov, objekti, ceste, toplotne, silosi ipd.), ter se posredno vkalkulira v ceno izdelka ali usluge.

2. Amortizacija kot indirektni (fiksni) strošek — AM(FIS)

tistih osnovnih sredstev, ki s proizvodnjo nimajo direktne povezave (to so upravna poslopja, komunalni objekti, režijski stroji — pisalni, računski, oprema, inventar itd.). Prvi dve podvrsti amortizacije nastopata na stroškovnih mestih sek-

torja-objekta ali OE, nosilec pa je objekt ali izdelek.

AM (FIS), ki nastopa na **stroškovnem mestu TOZD**, je razdeljena na poedine nosilce stroškov (sektorje-objekte, OE) z dogovorjenimi ključi (npr. poraba ur, vrednost proizvodnje, kombinacija materiala in OD del. sile, ki je neposredno zaposlena ipd.).

V podjetju pa stopa še amortizacija na **stroškovnih mestih skupnih služb, v SIP in centralnem skladišču**. Nosilci teh stroškov so v končni fazi objekti ali izdelki, vključeni pa so v prispevku režije, razen amortizacije centr. skladišča, ki tudi te stroške vkalkulira v maržo oz. kot pribitek na ceno materiala.

S tem je celotna amortizacija razdeljena po stroškovnih mestih, ločiti pa moramo še predpisano, (minimalno) amortizacijo in pospešeno amortizacijo. S pospešeno amortizacijo smo hoteli zajeti t.i. funkcionalno amortizacijo, kar pa je le deloma realizirano.

Ako rekapituliramo poglavje amortizacije, bi lahko s pomočjo AOP vodili naslednje grupacije amortizacije, jih po velikosti in smiselnosti primerjali in pri investicijah vodili določeno politiko:

1. Po stroškovnih mestih

- 1.1. Sektor-objekt, obrač. enota
- 1.2. TOZD
- 1.3. Skupne službe
- 1.4. SIP
- 1.5. Centr. skladišče

2. Po vrstah osnovnih sredstev

- 2.1. Del. priprave
- 2.2. Objekti, zemljišča, patenti

3. Po intenzivnosti obrabe (odpisa)

- 3.1. Minimalna, po zakonu (KTO 420)
- 3.2. Pospešena (KTO) 421

4. Po vrstah stroškov

- 4.1. Direktna — (DIS)
- 4.2. Fiksna — (FIS)

5. Po zaposlenosti

- 5.1. Neposredna
- 5.2. Posredna

Št.	VRSTA ZAPOS.	STROŠKOVNO MESTO	STROŠKOVNO MESTO									
			SEKTOR - OBJ.		TOZD		SK. SLUŽBE		SIP		CENT. SKL.	
			OBJ.	DEL. PR.	OBJ.	DEL. PR.	OBJ.	DEL. PR.	OBJ.	DEL. PR.	OBJ.	DEL. PR.
1	DIREKTNI STROŠKI	POSRED.	MIN	x	x							
		POSRED.	POSP	x	x							
2	DIREKTNI STROŠKI	POSRED.	MIN	x	x							
		POSRED.	POSP	x	x							
3	FIKSN. STROŠKI	POSRED.	MIN			x	x	x	x	x	x	x
		POSRED.	POSP			x	x	x	x	x	x	x

1. SEKTOR-OBJEKT OE

1.1. NEPOSREDNI DIREKTNI STROŠKI:

1.12 — OBJEKTI: hale — delavnice — ploščadi, ki služijo za določeno vrsto dela ali izdelkov in katerih amortizacija je lahko direktno vkalkulirana v izdelek ali objekt.

1.13 — DEL. PR.: to so vsi stroji (betonarne, mešalci, stroji za izdelavo cevi, blok-votlakov, TM in AP SPO ipd.

1.2. POSREDNI DIREKTNI STROŠKI:

1.21 — OBJEKTI: pripravljalnih del, objekti, ki služijo sicer proizvodnji, vendar posredno (delavnice, silosi, ceste, vodovodi, toplotne, toplotne instalacije ipd.).

1.22 — DEL. PR.: stroji v pripr. delih (cirkularke), kurilni stroji tajfuni, kärcherji, silosi za cement — vse kar se posredno vkalkulira v realizacijo in porazdeli s ključi na posamezne nosilce stroškov.

2. Ostala stroškovna mesta (TOZD, sk. službe, SIP, centr. skl.)

2.1 Fiksni stroški:

2.12 — OBJEKTI: To so upravna poslopja, komunalni objekti, ceste, dvorišča, nadstrešniki, lope, skladišča, garaže itd.).

2.13 — DEL. PR.: To so računski in pisalni stroji, mehanografija, kopirni in razmnoževalni stroji, čistilni aparati, sesalci za prah itd.

V nadaljevanju razpravljanja nas bo zanimala struktura stroškov in način kalkuliranja po DC-metodi.

V prvem delu razprave je bila struktura cene prikazana v osnovni obliki s enim pokritjem in eno maso fiksnih stroškov. Ker nam pa analiza stroškov daje možnost, da spremljamo ceno v več etapah, osnovno obliko lahko razširimo in dobimo podrobnejšo strukturo cene, ki nam omogoča vpliv različnih grup stroškov na posameznih nivojih stroškovnih mest.

V. STRUKTURA CENE

1. Vrednost proizvodnje — VP
2. Obrtniška dela
3. Vrednost čiste proizvodnje VČP (1.—2.)
4. Neposredni direktni izdelavni mater. stroški in OD
5. Pokritje I (3.—4.)

Nosilci vseh stroškov so neposredno ali posredno (večstopenjsko) objekti, izdelki, usluge, storitve, tj. **realizacija v kakršnikoli obliki**.

Kolikšno obremenitev nosi vsaka od vrst realizacije je stvar poslovne politike in dogovora. V končni fazi mora biti dejanski strošek pokrit s kalkulativnimi stroški.

Zastavlja se vprašanje, v kakšni obliki naj bo amortizacija (vseh vrst in stopenj) vkalkulirana v ceno proizvoda ali usluge.

Dosedanja praksa to problematiko tako poenostavlja, da praktično ne vemo odgovora ali pokrivamo in v kakšni meri te stroške s kalkulacijami ali pa nek del enostavno iz celotne realizacije — kar ostane pa je finančni uspeh. Praksa s faktorjem potrjuje, da je amortizacija deloma pokrita kot sestavni del faktorja, deloma pa z ostalimi deli faktorja (režije), deloma pa iz mase realizacije. Koliki so posamezni deli pa ne vemo. Dejstvo je, da je to različno od objekta do objekta, drugače danes, kot bo jutri.

Namen analize pa je ugotoviti gospodarnost in višino pokritja teh stroškov ter najenostavnejšo obliko tako kalkulanja, kot zajemanja stroškov.

Pregled vseh vrst amortizacije po stroškovnih mestih nam da naslednjo sliko:

— Amortizacija kot **direktni strošek** (neposredni in posredni) nastopa lahko samo na stroškovnem mestu (sektor-objekt, izdelek), ki je istočasno nosilec tega stroška.

— Amortizacija kot **fiksni strošek** nastopa na vseh ostalih nivojih stroškovnih mest (TOZD, skupne službe, SIP), na nosilce teh stroškov (sektor-objekt, OE, izdelek) pa se prenaša z dogovorjenimi ključi.

Razčistimo še, kaj spada pod amortizacijo po stroškovnih mestih:

vodstvo!) v obratih pa dela na terenu (montaže, usluge ipd.).

6.2 — Enako kot pod 4.2 velja za OD tudi tukaj.

6.3 — Posebno pazljivo pa je pri pripravljalnih delih posvetiti amortizaciji.

Amortizacija osnovnih sredstev, ki gre po principih o amortizaciji osn. sredstev. So pa še tu stroški obrabe provizorijev, ki niso vsi osnovna sredstva, temveč se vodijo kot material. O tem bo govora v posredni točki v tretjem delu razpravljanja »Pripravljalna dela kot element prodajne cene objekta«.

7. Če v mo to stroške odčitamo od Pokritja I, dobimo kot rezultat POKRITJE II, ki vsebuje še naslednje elemente cene: režijske stroške sektorja-obj. oz. OE, rež. stroške TOZD in rež. stroške skupnih služb (s SIP in še to začasno) ter amortizacijo, ki nastaja na vseh teh stroškovnih mestih.

8. Fiksni stroški sektorja — obj. OE

8.1 — Vsi materialni in izdelavni stroški, ki smo jih obravnavali pod »režijski stroški sektorja« (glej sprejeto).

8.2 — Pripadajoči del režijskih stroškov uprave TOZD, ki vsebuje tudi del amortizacije TOZD (glej sprejeto pod II. rež. stroški TOZD). Če te stroške pod 8. odštejemo od Pokritja II,

9 pridemo do POKRITJA III.

10. Fiksni stroški TOZD:

10.1 — vsi stroški, obravnavani v tč II. — režijski stroški TOZD

10.2 — vsi stroški, obravnavani v tč I. — režijski stroški skupnih služb

11. Ostanek je finančni uspeh. Z drugim delom razprave je bila zajeta problematika kontiranja stroškov, ki nam bo služila pri dogovarjanju dokončne uporabne oblike v podjetju. Namen vsega razpravljanja je, da ustvarimo APS solidno problemov, ki jih zastavlja DC meto osnovo za izdelavo tehničnih analiz.

V tretjem delu pa se bomo lotili toda v zvezi s kalkulacijami. Pri tem pa bomo morali vzeti v račun sedanjost in bodoče pogoje dela s perspektivo avtomatske obdelave podatkov.

inž. Vasle, APS

DVE VASICI - DVE ŠOLI

Delavci naše TOZD Jesenice so se skoraj s polovico proizvodnje preselili v Kranj in njegovo bližnjo okolico. Poleg stanovanjskega naselja v Planini, o katerem smo že pisali v prejšnji številki Gradi-sovega vestnika, smo tokrat obiskali še dve gradbišči.

To je šola v Kokrici

Najprej nas je zanesla pot iz Kranja do prve vasi na poti proti Brdu, rezidenci predsednika republike, to je Kokrici. Skupščina občine Kranj je kot investitor zaupala našim delavcem, da po načrtih Projektivnega podjetja v Kranju izdelajo osnovno šolo in otroški vrtec.

Zunanji videz je precej bolj spodbuden kot pa sama razporeditev prostorov. Sicer pa nam je o izgradnji objekta povedal vodja gradbišča inž. Benjamin Rozman.

Za pripravljalnimi deli, ki so stekla že v septembru lanskega leta, smo z gradbenimi deli zastavili že

oktobra. Rok izgradnje šole je bil do 1. avgusta, toda zaradi obrtniških »potejavščin« bomo morda v malenkostni zamudi. Seveda to velja za I. fazo izgradnje te šole, v kateri je vključenih le 6 razredov (nižjih) in otroški vrtec. V sami zgradbi je poleg učilnic še večnamenski prostor in pa izredno lepo stanovanje za hišnika. V II. fazi izgradnje sledi podaljšanje tega objekta za 2 razreda (nižja) in nekaj višjih razredov. V III. fazi pa še telovadnica in športni objekti.

Bolj zanimiv je objekt, katerega velikost je 55 x 20 m, po svoji konstrukcijski zasnovi. Tako zunanje kot notranje stene so iz vidnega betona. Na prednjo steno bo lepljen trivit. V kombinaciji z lesom je notranjost zares čudovita, toda takoj izgubi svojo veljavo, ko iz galerije večnamenskega prostora pridemo v veliko povsem neizkoriščeno podstrešje.

Tudi druga vasica Predoslje nedaleč naprej se bo kmalu lahko ponasala z novo šolo. Tudi to šolo je investirala Skupščina občine Kranj, medtem ko so načrte izdelali v Projektivnem podjetju v Kranju. Kljub temu pa je ta šola mnogo večja od osnovne šole v Kokrici. Ze tlorisna izmere 83 x 60 m nas opozarjajo, da gre tu za večji objekt.

O velikosti smo se prepričali tudi potem, ko smo gradbišče obiskali in nam je delovodja Ludvik Javornik povedal o vseh problemih med gradnjo. Začeli smo istočasno na obeh šolah. Ker je ta šola večja, je bil tudi rok izgradnje daljši. Do konca leta mora biti gotova. Glede na trenutno stanje smatram, da bomo lahko dosegli plan, pa čeprav obrtniška in instalacijska dela zelo šepajo. Leti so v zamudi, toda to bomo lahko nadoknadili. Konstrukcijsko je objekt armiranobetonski skelet z zidanimi predelnimi stenami. Dvonnadstropna konstrukcija ima sleme razdeljeno zaradi nadsvetlobe, tako da dobijo vsi razredi enako svetlobe. Šolski objekt je s trakom povezan s telovadnico. V šolskem objektu, ki je ločen za višje razrede posebej, je poleg 16 učilnic, kjer bo v vsaki protora za 36 učencev, tudi večnamenski prostor, sanitarije in upravni prostori. Z razliko od prejšnje šole bo ta na zunanjih stenah prevlečen s teranovo, medtem ko bodo hodniki in učilnice ometane in prebeljene.

Objekt, na katerem dela 32 naših delavcev, bo ob zaključku del vreden 11 mio din. medtem ko bo vrednost šole v Kokrici po izgradnji I. faze 3,6 mio din.

Naši petdesetletniki

Te dni praznujejo svojih petdeset let življenja trije naši gradisovci:

FRANJO HRNCIČ

Svojo življenjsko pot je začel v Ptuj, od koder je doma. Takrat v prvih desetletjih ni šlo v življenju vse tako ugodno kot danes. Pa je le nekako prestopil in tudi vojna je bila končno za njim. Takrat se je začelo novo življenje.

Leta 1952 se je zaposlil v našem Gradisu. Od takrat do danes je delal že na raznih gradbiščih. Tako je bil najprej v Zalogu, delal je na kozolcu, v Medvodah in Vevčah, pa tudi drugod. V vseh teh letih se je Gradisa tako navedil, da sedaj prav gotovo ne bi menjal. Naše podjetje mu je kmalu po prihodu v službo preskrbelo tudi stanovanje in tam bo danes praznoval v krogu svoje družine lepo obletnico.

BRANKO VINKOVIČ

Poleg svoje petdesetletnice bo Branko Vinkovič praznoval letos še eno — 25 let dela v Gradisu. K nam je prišel namreč že leta 1948.

Ko se sedaj spominja nazaj, pravi, da si je kar težko predstavljati njihovo delo pred kakšnimi dvajsetimi leti. Takrat so delali večinoma na roke ali pa s preprostimi orodji, danes pa je

to vse drugače. Ne samo, da je dovolj strojev, ki pomagajo človeku, ampak se je tudi način gradnje spremenil, sedaj je večina vse montažno. Odkar je pri Gradisu, je delal že v Kamniški Bistrici, na Kolmanovem gradu, Mariborskem otoku, v Mengšu v Litostroju, Opatiji, Portorožu in drugod. Spominja se, ko so delali v Mirni in takrat je bilo treba včasih delati tudi po 16 ur na dan.

V kolektivu ga imajo radi, saj je priden delavec in dober tovariš, sam pa pravi, da se tudi on pri Gradisu prav dobro počuti.

ANTON POGAČNIK

Anton Pogačnik je doma iz Dola pri Ljubljani in izhaja iz delavske družine. Tudi sam je šel po stopinjah svojih staršev. Izučil se je za ključavničarja, pozneje pa je opravil tudi mojstrski izpit.

K nam je prišel šele leta 1961, prej pa je bil deset let zaposlen v Jamboru v Črnučah. Danes dela v Obratu gradbenih polizdelkov, kjer je vodja mehanične delavnice. V Gradisu se dobro počuti, pravi, da mu je drugi dom. V prvem domu pa ga čaka žena in trije otroci. Dva je že spravil do kruha, tretji pa bo tudi kmalu izučen.

Vsem našim jubilarantom želimo za njihov praznik vse najboljše in da bi praznovali še veliko let.

Prerana smrt Ivanke Kogoj

Dne 5. julija letos nam je kruta smrt iztrgala iz naše sredine dolgo-

letno delavko uprave PE Jesenice Ivanko Kogoj, roj. 10. 12. 1922 na Blejski Dobravi, bivajočo v Sp. Gorjah št. 82 pri Bledu.

Delo pri Gradisu je začela na gradbišču »Litostroj« v Ljubljani, nato je bila premeščena na PE Jesenice, kjer je službovala 18 let.

Bila je pridna in vestna uslužbenka oddelka za obračun osebnih dohodkov.

Ni še leto dni, kar smo ji ob 50-letnici zaželeli še mnogo srečnih in zdravih let. Žal se naše želje niso uresničile, njena pot življenja se je mnogo prezgodaj končala in tako je zapustila moža, sina, ki pravkar služi vojaški rok, sestre, brate in nas sodelavce, ki jo bomo zelo — zelo pogrešali.

Kot pridno sodelavko in dolgoletno članico kolektiva jo bomo ohranili še dolga leta v spominu.

Počiva naj v miru in lahka naj ji bo slovenska zemlja.

Ljuba Tarman

NEZGODE NAS OPOZARJAJO

V mesecu juniju 1973 se je pri delu poškodovalo 204 delavcev ali vseh 26 zaposlenih, odsotnost zaradi poškodb pri delu pa je povprečno trajala 17 dni. Na poti na delo in z dela pa je bilo 14 poškodb. Skupaj pa je izgubljenih zaradi bolezni in poškodb 39.971 dni, brez poškodb na poti, katerih pa je bilo 517 dni.

CELJE

— Arif Bajramović, železokrivec. Pri krivljenju betonskega železa premera 10 je železo odskočilo in ga udarilo nad levo oko.

— Iset Muharemović, NK delavec. Pri razopaževanju plošče je stopil na žičnik zabit v desko in se vbodel v stopalo desne noge.

— Smajil Muherina, NK delavec. Pri vtilanju betonskega železa mu je zobčeničnik poškodoval mezinček na desni roki.

— Nazir Suka, NK delavec. Pri prenašanju materiala je stopil mimo prehoda v kanal globok 40 cm. Pri tem je zgubil ravnotežje ter padel na desni bok.

JESENICE

— Miloš Mijatović, PK signalist. Pri čiščenju stenskih keramičnih ploščic mu je drobec apnene malte padel v levo oko.

— Valent Crnčić, PK signalist. Skozi odprtino za prezračevanje parne zapore se je zlit vroči bitumen in opekeli imenovanega na desno roko.

— Bojan Lavrič, vajenec zidarske stroke. Z levo nogo je stopil na žebelj, ki je bil zabit v desko.

— Milorad Mičić, NK delavec. Pri odstranjevanju stebrov, kateri služijo za stiskanje opazev mu je spodrsnilo, padel je na peščena tla in si poškodoval zapetost leve roke.

— Bajro Avdić, PU zidar. Betoniral je temelj, ostalo je nekaj betona, ki ga je naložil v vedro in nesel na drugi del objekta. Pri tem je stopil na letev iz katere je šel na žebelj.

— Feta Podvornica, PU zidar. Iz konzolnega dvigala je pobiral tvor pri tem ga je pritiskalo ob prečno cev, ter si poškodoval prstanec desne roke.

— Milorad Rudović, PU zidar. Pri ometavanju stene boksa RTP je imenovan skočil iz enega odra na drugega. Pri skoku se je ploč prelomil in je padel ca. 3 m v globino.

— Ibrahim Dafić, KV tesar. Ko je peljal prazen japonski po blagi posevnini je zadel z japonskim v količek za označitev trase kanalizacije. Pri tem ga je ročaj japonskega udaril na levo stran prsi.

— Miloš Mijatović, PK signalist. Pri nakladanju elementov lesene barake je imenovan bil na kamionu. Zaradi prevelike teže elementov se je odprla zadnja ritranica kamiona tako, da je padel in se udaril na koleno leve noge.

— Dušan Lazić, NK delavec. Pri nameščanju žleba na avtomikserju do korita črpalke mu je stisnilo desno roko.

— Jusuf Bešić, NK delavec. Pri polnjenju mešalca za malto, s hidrirnim apnom, mu je drobec padel v oko.

— Ramiz Suljić, zidarski vajenec. Na zidarskem odru je obzidoval vratno špalet. Pri tem je stopil na opeko, tako da je izgubil ravnotežje in z levo nogo zadel ob rob odra stolice.

— Milutin Terinović, KV tesar. Pri opaženju plošč se je z ročno žago vrezal v levi palec.

— Valent Crnčić, PK signalist. Ves dan je razkladal cement v vrečah, katerega je nosil na rami, zaradi tega mu je ogulilo kožo.

KOPER

— V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezdod.

LJUBLJANA

— Ibrisiš Omarašević, KV tesar. Pri napravi opaža za oporni zid mu je spodrsnilo in se pri tem udaril v desno oko.

— Janez Kuštrin, gradbeni inž. Pri pregledu izkopa za kanalizacijo mu je na brežini spodrsnilo in si je pri padcu poškodoval levo nogo.

— Franc Herman, KV zidar. Na poti domov z dela se je peljal s kolesom po Pokopališki ulici. Nasproti mu je pripeljal osebni avto. Hotel se je umakniti pri tem je padel in si poškodoval desno nogo.

— Husein Hasančić, NK delavec. Pri prevozu betona z japonskim mu je japonski stisnil peto leve noge.

LJUBLJANA OKOLICA

— Alija Galijašević, NK delavec. Delal je pri gradbenem dvigalu, kjer je bil zadolžen za natovarjanje košare. Pri enem od spustev košare mu je ta pritiskala kazalec desne roke ob podporo in mu ga poškodovala.

— Ramo Horozović, KV tesar. Pribijal je opažni element, katerega je pridrževal z levim kolonom. Element mu je zdrsnil in žebelj se mu je zadril v koleno.

— Ismet Kurbegović, PK zidar. Z delavci je montiral predelne stene iz siporexa, ko je vzdigoval eno od plošč se je prevzdignil.

— Nikola Nešković, vajenec. Po neprevidnosti je prijel cev centralne kurjave in si pri tem opekli dlan leve roke.

MARIBOR

— Ferdo Habjančič, KV zidar. Pri montaži montažne hale je zdrknil iz ležišča prednapeti nosilec, pokrit z betonskimi kadunjami in ga poškodoval.

— Janko Meznarič, NK delavec. Pri montaži montažne hale je zdrknil iz ležišča prednapeti nosilec, pokrit z betonskimi kadunjami in ga poškodoval.

— Anton Dodler, KV strojnik. Pri napenjanju je nenadoma popustila železna zagozda in pri premiku bata je imenovanemu stisnilo palec leve roke.

— Konrad Koležnik, KV betonier. Pri razkladanju robnikov je imenovanemu stisnilo kazalec leve roke.

— Stanislav Sitar, NK delavec. Pri opaževanju plošče je delavcu spodrsnilo na stolici, visoki 1,20 m. Padel je na hrbet in si poškodoval laket desne roke.

— Luka Levičič, PK delavec. Pri nakladanju kamna v japonski, na deponiji, mu je zdrsnil na tla in ga udaril v gleženj desne noge.

— Marija Langeršek, kurilka. V križišču Prežihove in Smetanove ulice se je peljala z mopedom, v njo se je zaletel

osebni avto in jo podrl. Dobila je poškodbe na hrbtenici.

— Ajda Krasnič, NK delavec. Ko je hotel prečkati ceste ga je podrl avtomobil, pri tem je dobil lažje telesne poškodbe.

— Jože Onič, KV železokrivec. Z mopedom je pripeljal do zapornice, katere so se zapirale. Pri zaviranju ga je zaneslo in je padel ter si poškodoval palec in mezinček na levi roki.

— Alojz Ciglar, KV tesar. Ko se je peljal z dela domov ni mogel zvoziti ovinka tako, da je padel in si poškodoval levo roko.

RAVNE NA KOROŠKEM

— V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezdod.

NIZKE GRADNJE MARIBOR

— Karel Kozar, KV tesar. Pri montaži cevnege odra na mostnem uporniku se je zbodel v notranji del stegna leve noge.

KOVINSKI OBRATI LJUBLJANA

— Aleš Vižintin, KV avtomehanik. Pri vzpenjanju na tovarnjak mu je spodrsnilo in si poškodoval levo roko.

— Zvone Belina, KV avtomehanik. Stopil je na kos železa tako, da mu je noga klecnila in takoj zatekla.

— Ciril Marolt, KV klepar. Pri rezanju pločevinastega soda mu je spodletelo tako, da si je poškodoval desno podlaket.

KOVINSKI OBRATI MARIBOR

— Štefan Kramberger, PK ključavničar. Pri obdelovanju težkega komada na obdelovalnem stroju si je poškodoval prstanec in mezinček desne roke.

LIO SKOFJA LOKA

— Pavel Mirlavčič, KV mizar. Z robom desne roke je potisnil zasteklitveno levico v okensko krilo, pri tem ga je zabolelo vapestju.

— Leopold Cvek, ključavničar. Rezal je jekleno mrežo, ko je odrezal zadnjo žico se je cela mreža zasukala in mu poškodovala levo roko.

— Frane Stanonik, PK delavec. Pri prekladanju plohov je imenovanega zabolelo v hrbtu.

OGP LJUBLJANA

— Ivan Herman, PK zidar. S sodelavcem je pomagal prekladati fasadne plošče na deponiji pri čemer mu je pri zadrževanju bremena stisnilo prstanec in mezinček leve roke.

SPO LJUBLJANA

— Franc Stepic, sofer. Ko je stal ob izkopu in pazil, da bager ne bi pretrgal električnega kabla, je bager prevzdignil talno betonsko ploščo, na kateri je ležal lesen tram, ter ga je udaril v prsa.

ZELEZOKRIVNICA

— V tem mesecu ni bilo zabeleženih delovnih nezdod.

Ugotovitve pri pregledu delovnih nezdod po poslovnih enotah kažejo, da so delovne nezdode v porastu, predvsem izstopa PE Jesenice — 14 delovnih nezdod.

Iz rednega pregleda nezdod, je razvidno, da se pojavljajo enake, podobne nezdode kljub dobremu poznavanju nevarnosti za nezdode in kljub učinkovitim ukrepom za njihovo preprečevanje. Te trajne, predvsem manjše nezdode, so vzrok ogromni gospodarski škodi in niso v skladu z dobrim vodenjem enot, niti s socialnim napredkom. Nezdode kratko malo še niso deležne tolikšne pozornosti, kolikršna je posvečena reševanju drugih tehnično-upravnih problemov.

Nenehno ponavljanje nezdod, ki jih je mogoče preprečiti, nedvomno kaže, da so potrebna učinkovitejša sredstva za njihovo reševanje.

Varnostni problem je izredno zamotan in ni dovoljen za preproste rešitve. Njegovo uspešnejše reševanje ovira tudi, prezaposlenost neposrednih organizatorjev dela z drugimi problemi, prav tako tudi sami delavci na kljub stalnemu opozovanju zanemarjajo varnostne ukrepe, uporabo zaščitnih sredstev in podobno.

Bojan Bambič

V Rušah odprli novo gradbišče

V Ruše smo prišli, da bi si ogledali, koliko so že naši gradbinci naredili od našega zadnjega obiska, pa smo imeli srečo in smo naleteli prav na malo slovesnost ob otvoritvi našega novega gradbišča. Glavni direktor tovarne dušika v Rušah nam je predal v gradnjo novo halo za izdelovanje umetnega gnojila.

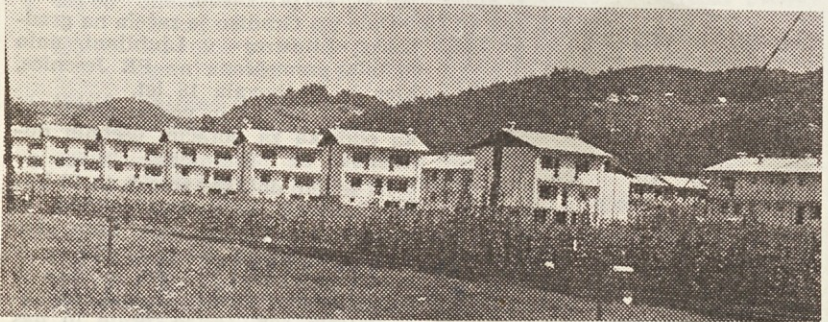
Trenutno imajo naši v Rušah podpisanih pogodb za gradnjo v vrednosti 2,8 milijarde S din. Do sedaj je realiziranih 1,8 milijarde in tako morajo do konca leta realizirati mesečno še po 200 milijonov S din. V Rušah gradijo štiri velike objekte: prizidek k upravni zgradbi v tovarni dušika, halo za umetna gnojila so začeli te dni, v vasi gradijo upravno poslopje kmetijske zadruge, o gradnji 53 hišic pa smo nekaj že pisali. Vsa ta dela morajo biti končana do konca letošnjega leta, tudi hala za umetna gnojila. Najbrž s temi roki ne bo težav, saj imajo na primer pri hišicah že en mesec v dobrem.

Na teh objektih je zaposlenih 110 naših ljudi, od tega so 4 delovodje, 2 tehnika in en inženir.

Na slovesnost ob začetku gradnje nove hale smo izrabili priložnost, da smo spregovorili par besed tudi z investitorji. Šef kapitalne izgradnje v tovarni dušika inž. Janez Petan je dejal: »Z Gradisom smo zadovoljni. Kvaliteta del je zelo dobra. Posebno mi je všeč, da tako dobro sodelujemo, povezava gradbišča z nami je res odlična. Pri rokih je pa tako: vedno pride kakšna stvar vmes, pa se je težko držati domnenega časa. No, pa tudi to gre.«

Začeli smo graditi novo halo za umetna gnojila

Ruške vrstne hiše so že v končni fazi gradnje

Naši odličnjaki

Solsko leto je končano in tako so tudi naši vajenci dobili zaslužene počitnice. Nekateri jih bodo sicer morali preživeti ob knjigah, ker jih čakajo popravni izpiti, nekateri pa so se prav dobro odrezali in si v šoli »prislužili« odlični uspeh. Te je podjetje posebej nagradilo, saj odlično spričevalo ni mačja solza.

Po sklepu upravnega odbora Centra za izobraževanje so dobili po 400 din naslednji odličnjaki prvega letnika: tesarji Milenko Nikić, Marjan Gosar in Djuro Drvoderič, zidar Karel Muhić in železokrivce Vujadin Mitrović; 500 din so dobili tesarji drugega letnika Ilija Ereiz, Hamed Mustafić in Ivan Marodi; najvišjo nagrado — 600 din so dobili odličnjaki III. letnika zidarja Ivan Mihalić in Ivan Toplak ter tesar Ivan Petrović.

Vsem za tak lep uspeh čestitamo!

Učenci so zadovoljili

V šolskem letu 1972/73 je hodilo v šolo 206 učencev GIP Gradis. Največ se jih je šolalo v Ljubljani in sicer na poklicni gradbeni šoli 121, na poklicni šoli kovinarske stroke pa 15 učencev. Preostali so hodili v šolo v Mariboru (67) in v Škofji loki (8). Večina učencev se je usposabljal za zidarje in tesarje, manjše število pa za kovinarje (35) in mizarje (3).

Učni uspehi učencev GIP Gradis v šolskem letu 1972/73 niso bleščeči, so pa zadovoljivi. Od vseh učencev je uspešno opravilo svoje šolske obveznosti 175 učencev ali 85%, popravne izpite je imelo 24 učencev ali 12%, razrede pa bi moralo ponavljati 7 učencev ali 3%.

Večina učencev, ki je hodila v šolo, je prebivala v domovih. V njih se se pripravljali na pouk v šoli organizirano, na vsakodnevni obvezni učni urah, pod nadzorstvom in ob pomoči vzgojiteljev. Učni uspeh učencev zaključnih letnikov je seveda dosti boljši kot kaže skupni procent. Slabše učne uspehe so namreč dosegli le učenci iz prvih razredov, ki so imeli zlasti na začetku težave z jezikom. Seveda pa je bilo med njimi tudi nekaj takšnih učencev, ki so

si šolanje za izbrane poklice vse drugače predstavljali in se niso hoteli sprijazniti z dejstvom, da je treba vestno in vztrajno delati.

Tudi med učenci zaključnih izpitov se žal najdejo posamezniki, ki so svoje šolske obveznosti zanemarjali in imajo popravne izpite, dva med njimi in sicer Željko Goričanec in Zvonko Duser pa sta celo padla.

Medtem ko učencem iz prvih razredov lahko do neke mere opravičimo njihov neuspeh v šoli, saj vemo, da neznanje slovenskega jezika in novo okolje, v katerem se ti učenci znajdejo, zlasti na začetku šolanja slabo vpliva na njihovo počutje in učni uspeh, pa učencem zaključnih razredov njihovega neuspeha v šoli ni mogoče opravičiti. Poklicati bi jih bilo treba na odgovornost. Ti učenci se premalo zavedajo, da jih podjetje šola zato, da si pridobi dovolj kvalificiranega kadra, ki bo kos vse zahtevnejšim nalogam na področju svoje dejavnosti. Prav tako se premalo zavedajo, da je njihovo šolanje zelo drago in da kolektiv podjetja, ki ustvarja sredstva za njihovo šolanje, ne bo podpiral njihove nedelavnosti.

Edo Razdrih

Sekretar podjetja dipl. pravnik Lojze Vrečko pa je dodal: »Ves čas spremljam gradnjo stanovanjskih hišic, ki jo je prevzel Gradis. Res smo zelo zadovoljni, še posebno zato, ker ste sprejeli tako kratke roke in kljub temu še nadoknadili zamudo, pa še en mesec imate »viška«. Moram povedati, da smo veseli, ker se Gradis ni potrudil samo tam, ampak povsod, kjer gradi. Sicer pa naše razpoloženje lahko vidite iz dejstva, da vam dajemo vedno nova dela.«

Torej smo v Rušah dobro zasidrani (kar nekaj let nazaj nismo mogli reči). S kvaliteto in splošno solidnostjo pri izvajanju pogodbenih obveznosti si bomo zagotovili trden zaslužek in vedno dovolj dela.

Zavesten samoupravljaivec je porok naše družbe v prihodnosti

● Najprej razum in pogum...

Delavec mora biti pogumen in razumen, da se lahko uveljavi kot samoupravljaivec.

Resnico povedati ni vedno lahko. Resnica lahko prizade ne posameznike in kolektive. Večkrat se je težko odločiti, kajti ni vse, kar je resnično, tudi koristno; pa tudi vse, kar je koristno, ni vselej tudi resnično in pravilno.

Ljudje hočejo in tudi delajo tako, da poskušajo zastavljen cilj doseči po najkrajši poti. Razloček med njimi je v tem, kako premagujejo ovire, ki stojijo skoraj na vsaki poti. Eni jih obidejo, drugi pa jih poskušajo odstraniti, tretji pa omagajo pred ovirami — o njih ne bomo govorili. Pot torej ni niti ravna niti brez ovir, tako kot življenje ni bilo pa tudi črno ne.

Pogum in razum tedaj naš človek kot samoupravljaivec lahko uporabi v svojem (delovnem) življenju zelo različno. Odloča se med dvema skrajnostima. Prva je načelnost, resničnost, pravilnost, pravičnost, druga pa koristnost, taktičnost, prilagodljivost, preračunljivost in še kaj — vse tehtano za vsako priložnost posebej.

...potem njegova uporabnost

Nihče od nas si ne želi razbiti glave ob zadevanju, premagovanju ali odstranjevanju ovir. Malo pa je tudi takih spretnosti, ki se ognejo vsem oviram, ki pazijo, da imajo vedno smer vetra v svojih jadrih in ki se končno spričo uspešnega ovinkarjenja med ovirami izpostavljajo vrtočlavi in pijanosti (uspeha) ter zato lahko spregledajo oviro, ob kateri se bolj ali manj potolčejo in onemogočijo.

Korist, koristljubje, bolj učeno imenovano tudi oportunizem, pomeni nekaterim življensko vodilo pri op-

Na starih temeljih bomo zgradili novo upravno poslopje

redeljevanju svojih stališč do posameznih vprašanj. Postopki takih ljudi so manj načelni. V prizadevanju, da dosežejo določen cilj, bodo uporabili enkrat povsem formalne razloge, drugič pa bodo obšli formalnosti in se sklicevali na mnenje vplivnih ljudi, mimo katerih menda ne moremo in ne smemo, če si nečemo zagreniti lastnega življenja.

● Gradis je v naši družbi

Govoriti samo načelno o teh stvarih ni težko, ker gre za poznane stvari, teže in neverneje pa je reči bobu bob.

V Gradisu se ukvarjamo tudi z vprašanjem najvišjih osebnih dohodkov. V kolikor bi se s tem vprašanjem ukvarjal sindikat ali pa delavci z nizkimi prejemki, potem bi trdili, da hočemo na primer zmanjšati razlike ali uskladiati najvišje prejemke z delovnimi rezultati. To smo počeli pretekla leta in skoraj v celoti uspeli — predvsem po zaslugi meril samoupravnega sporazuma. Uspeli smo — čeprav ne do kraja — zmanjšati razpore v taki meri, da smo jih skoraj razpcelovali in sicer od 1 : 10 do 12 na 1 : 6 do 7.

V Sloveniji tako kot v Jugoslaviji so najvišji osebni dohodki omejeni. Omejenosti so zneskom 6000 dinarjev na mesec. Le za nadpovprečne rezultate se ta meja lahko premakne na 7500 dinarjev.

Do višnje 6000 din so prejemali lani osebne dohodke več kot 90 % podjetij Slovenije (v 1967 in 1972 podjetij). Le v preostalih 178 podjetjih (9,9 %) so imeli višje OD kot 6000 dinarjev na mesec in le v 26 podjetjih (1,5 %) višje kot 7000 dinarjev na mesec.

Poprečno slovensko podjetje šteje 286 delavcev, poprečna Gradisova enota pa 294 delavcev. Primerjajmo lanske nevišje osebne dohodke v naših enotah s slovenskimi podjetji.

Najvišji osebni dohodek	v slov. podjetju štev. podjetij %		v Gradisovi enoti število enot %	
nad 7000	26	1,5	1	5,6
6000 — 7000 din	152	8,4	9	50,1
pod 6000 din	1647	90,1	8	44,3
skupaj	1825	100	18	100

Letos v Gradisu več zaposlenih bodisi presega znesek 7000 dinarjev ali pa se temu znesku približuje.

Kljub relativno visokim najvišjim OD pa se nekateri počutijo ogrožene, kajti trenutno veljavna merila v Gradisu ne dovoljujejo najvišjih OD v republiki tudi delavcev v manj

uspešnih (podpovprečnih) ali manjših enotah ter v enotah, kjer imajo najnižje osebne dohodke na (pre) nizki ravni, to je pod 1200 dinarjev.

Odpravljena je omejitev, ki je pogojena z obsegom in uspehom enote ter nivojem najnižjih osebnih dohodkov v enoti. Omejitev velja le na

Učenci strojniki ob buldožerju

nivoju podjetja, to je 7500 dinarjev. Pri tem pa se poudarja, da se v enoti ne more dovolj vplivati na rezultate dela, da bi se po njih uravnavali najvišji osebni dohodki.

Ob polletju imamo samo v dveh enotah prekoračitev najvišjih dovoljenih OD. V eni enoti je prišlo do prekorenitve zaradi previsokih izplačanih OD (prek 7000 dinarjev), v drugi enoti pa zategadelj, ker so izplačani OD prav tako presegle 7000 dinarjev, medtem ko znaša najnižji OD v tej enoti najmanj v podjetju (nekaj prek 1100 dinarjev).

Vsi ostali izplačani OD pa ne presegajo dovoljenih OD.

Bolj ločeno in predvsem bolj prav bi bilo odpraviti vzroke, to je povišati najnižje OD, izboljšati uspeh.

● Povečana odgovornost (vodilnih) komunistov

Razmerje sil in vplivov je področje, ki naj ga strokovno in praktično obvladuje politika. Vsi mi smo udeleženci v oblikovanju pa tudi vodenju politike, eni v večji meri, drugi v manjši, tretji pa bežijo proč, ker se ne bi radi opekli in ker so premalo pogumni bodisi samo kot ljudje ali pa tudi kot samoupravljalci in priпадniki določenih organizacij.

Komunisti — pri tem ne mislim le na lastnike rdečih knjižic, ampak na delavce, ki mislijo, govorijo in delajo tako, da se naša družba hitreje uveljavlja kot družba zavestna, razumna in pogumna samoupravljalcev — bi morali v zelo velikem številu biti blizu načelom (katere hoče naša družba uresničiti s pomočjo nove ustave in bližajočih se kongresnih gradiv) kot pa privrženi preračunljivosti, koristnosti in drugim manj načelnim ravnanjem v vsakodnevnem življenju.

Bližnji slovenski in zvezni kongres ZK bosta — tako se pričakuje — jasneje opredelila tudi nekatera manjša stališča. V prid razčiščenja razmer v predkongresnem času so tudi besede, ki jih je povedal ob letošnjem dnevu samoupravljalcev novi predsednik republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije, Janez Barborič:

»Po mojem mnenju je največja nevarnost v tem, da se birokratske in tehnokratske tendence ponujajo skozi usta, besede in konkretne predloge, ki so istočasno politični aktivisti. Kot člani družbenopolitičnih organizacij, kot komunisti kot sindikalni delavci se zavzemajo za uresničitev proklamirane politike. So za amandmaje, za ustanavljanje temeljnih organizacij zruženega dela, za vrnitev odtujenega dohodka delovnim organizacijam. Na drugi strani pa se čeprav gre za iste tovariše, v praktičnih rešitvah temu upirajo. Nekateri vsiljujejo delavcem ali delovnim organizacijam take rešitve, ki so daleč od določenih v amandmajih kot edino možne in strokovne. Prav zato je bitka toliko težja. Dvojnost ljudi bodo delavci premagali le, če bodo akcijo organizirali v okviru svojih političnih organizacij in če bodo preverjali predlagane nove odnose.

To so tisti, ki ne morejo razumeti, da pri nas prej ali slej ne bo več klasičnega podjetja in tovarne, ki brez dogovora med ljudmi združuje pravice in sredstva na podjetniški ravni. Ne razumejo da bomo morali poslej graditi podjetje od spodaj navzgor, da je obvezno dogovarjanje o združevanju dela in sredstev naj gre za veliko ali majhno podjetje.«

Bralec naj se sam vpraša, če so bile te besede naslovljene tudi nam.

Stane Uhan